ԵՐԵՍՈՒՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Խմբագրատան տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Տպարանի տէլէֆօն № 228

ՄՇԱԿ

ԱՊՐԻԼԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ 8 ՌՈՒԲԼԻ

12 ամսվ.՝ 10 ր., 6 և 7 ամսվ. 6 ր., ամսակ. 1 ր. Ամերիկա՝ տարեկան 6 դոլլար, Եւրօպա՝ 32 ֆր., Պարսկաստան՝ 10 ր., Թիւրքիա՝ 120 ղրուշ: Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցեն, նոյնպէս և 40 կոպ. (կարելի է և նամականիշով):

Հասցէն. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». TIFLIS, Rédaction «MSCHAK».

Յայտարարութիւնների համար վճարում են. I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպ., վերջին երեսի վրա՝ 10 կոպ.: Կովկասից դուրս յայտարարութիւնները ընդունվում են բացառապէս Торг. Домъ „Л. и Э. Метцль и К°" ֆիրմայի միջոցով Մոսկվայում, Պետերբուրգում և Վարշավայում:

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

«Ա. ՓՐԻԴՈՆՈՎ և ԸՆԿ.» Բանկային Գրասենեակը խորին վշտով յայտնում է ֆիրմայի հաւատարմատար

Իշխան

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԱՐՍԷՆԻԵՎԻՉ ԲԷՀԲՈՒԹԵԱՆԻ

տրագիկական մահը: Թաղումը այսօր, հինգշաբթի, ապրիլի 15-ին՝ Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցուց, պատարագից յետոյ, դէպի Խօջիվանքի գերեզմանատունը:
434. 1—1

Երեքշաբթի, ապրիլի 20-ին
ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԱՄԱՌԱՅԻՆ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ (Միխայլովսկի պր. № 107)
Յօգուտ ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ՈՐԲԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ տեղի կունենայ

ՄԵԾ ԶԲՕՍԱՆՔ

Հետեւեալ ծրագրով. 1) Երկու նուագախումբ—Մինգրէլեան գնդի և Կովկասեան Սապեօրնի բատալիօնի զինւորական երաժշտախմբերը: 2) Առաջին անգամ Թիֆլիսում—Պարիզի նկարիչների գեղարուեստական աֆիշաների ցուցահանդէս: 3) «Քվարտէտ» Կոխլովի—կը կատարեն Սմբատեան ուսումնար. երեխաները: 4) Մանկական երգեցիկ խումբ (կը կատարեն Որբանոցի երեխաները): 5) Բաղդի տակառ: 6) Պտի-ժօ: 7) Օղակախաղ: 8) Բաղդի անիւ: 9) Մանդօլինիստներ: 10) Օդապարիկ: 11) Բուֆետ: 12) Պարեր:
Զբօսանքի սկիզբը ցեր. ժամը 3-ին: Տոմսակների գները՝ հասակաւորների համար—30 կ., իսկ երեխաների համար—20 կ.:
(կ.հ.) (առ.) 417. 3—2

ԱԿՑԻՕՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
ԳՐԱՄՄՕՖՕՆ
Թիֆլիս, Գօլօվինսկի պրոսպ., № 9, տէլէֆօն № 69.
ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՒՄ Է ԻԲՐԵՒ ՇՔԵՂ ԸՆԾԱՅ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐԻՆ
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ! ԱՌԱՆՑ ՌՈՒՊՈՐԻ ԱՊՊԱՐԱՏՆԵՐ 65 Ր. ՍԿՍԱԾ ԵՒ ԹՈՆԴ
ՄԵԾ ԲԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԶԱՆԱԶԱՆ ՊԼԱՍՏԻՆԿԱՆԵՐ—
—ՎՆԵԼՑԵՎԱՅԻ, ԿԱՐԻՆՍԿԱՅԱՅԻ, ՊԼԷՎԻՑԿԱՅԱՅԻ, ՇՈՒՎԱԼՕՎԱՅԻ, ՄՕՆԱԽՕՎԻ, ՎԱՎԻՉԻ, ՍԵՎԵՐՍԿԻԻ և ուրիշների երգածներից կազմված:
ՀԱՅԵՐԷՆ— ԱՄԻՐՋԱՆԻ, ԿՈՍՏԱՆԵԱՆԻ, ԲԱՓՐԱՏԻ, ԿՈՄԻՏԱՍ վարդապետի, ՆԻԿՕԼ ԲԱՎԻԵՆՑԻ, ԿՕՖՕՐԻ և ՋԻՒԱՆԻԻ երգածներից և նուագածներից կազմված:
ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ ԿԵՂԾԻՔՆԵՐԻՑ! ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԴԱՐՁՆԵԼ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՄԱՐԿԱՅԻ ԵՒ ՖԻՐՄԱՅԻ ԱՆՈՒԱՆ ՎՐԱ.

Издѣлія АКЦ. О-ва
ГРАММОФОНЪ
Կարելի է ստանալ նոյնպէս Գ. Ս. Դաւիդօվի ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ Սէրգիէվսկայա № 1.
(ո. կ.) (առ.) 398. 2—2

ԵՍ, ԱՆՆԱ ՉԻԼԼԵԱԳ,

աճեցրել եմ իմ անսովոր երկար (185 սանտիմէտր երկար.) մազերս—որ յիշեցնում է Լօրէլէյի մազերը—շնորհիւ իմ հնարած առանձին պոմադայի 14-ամեայ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ: Այդ պոմադան ճանաչված է լաւ միջոց մազերը թափվելու դէմ, միևնոյն ժամանակ նպաստում է նրանց աճման և արմատների ամրացման: Տղամարդիկ, շնորհիւ այդ պոմադայի, ունենում են խիտ և ճոխ երկար միրուք, նոյնպէս և (մինչև անգամ կարճ ժամանակեայ գործածութիւնից յետոյ) գլխի մազերի և միրուքի բնական փայլ: Միևնոյն ժամանակ պոմադան պահպանում է մազերը շուտ ճերմակելուց, նոյնիսկ ծերութեան ժամանակ:

Բանկայի գինը
3 եւ 5 րուբլի

Գլխաւոր պահեստը՝ Кавказское Т-во Торговли Аптекарскими товарами, Թիֆլիսում, Բագւում և Բաթումում: (շ. հ.) 85 (առ.). 25—24

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

յայտնելով, որ առաջիկայ Զատկի տօների առթիվ շնորհակալութեամբ ընդունում է աղքատների համար նուէրներ դրամով, մթերքներով և շորով, ամենայն օր առաւ. ժամը 9-ից մինչև 2-ը և երեկ. ժամը 5-ից մինչև 7-ը Ընկ. գրասենեակում (Абасъ-Абадская площадь № 7, с. д.), խնդրում է բարեսիրտ անձնաւորներին օգնութեան հասնել թշուառներին:
(ե.հ.) (առ.) 422. 2—2

ԲԺԻՇԿ
Գ. Յ. ՄԵՂՔՈՆԵԱՆ
ներքին եւ վիրաբուժական (խիրուրգ.) հիւանդութիւններ.
Ընդունելութիւնը (առաւօտեան ժ. 11—1. (երեկոյեան ժ. 5—7.
Երեւանեան հրապարակ—Պուշկինսկ. փ., № 1.
(ե. հ. գ.) (առ.) 1045. 100—84

ԳՐԱԿԱՆ-ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ՍԱԼՕՆ
(Աղբիւր-Տարագին կից)
Ուրբաթ, ապրիլի 16-ին կը կայանայ
Բժշկ. Ա. Բաբայեանի
հանրամատչելի
ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԿԱՆ ԶՐՈՅՑԻ ԿՐԿՆՈՒԹԻՒՆԸ
մասնաւորապէս
ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԱՌՈՂՋԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ,
Ամուսնացողներից բժշկական վկայական պահանջելու հարցի մասին:
Մուտքը հոգևորականների, բժիշկների, ուսանողների, գրականագէտների և նրանց ընտանիքների համար 50 կ., կողմնակի անձանց 1 ր.:
Տոմսակները կարելի է ստանալ Ե. Ծատուրեանի վաճառանոցում և Մամուլի Բիւրօյում:
Սկիզբը երեկոյեան ժամը 9-ին:
(ա.օ.) (առ.) 429. 2—2

Ուրբաթ, ապրիլի 16-ին, երեկ. ժամը 7-ին
Հայոց Ազգագրական Ընկերութեան դահլիճում
(Վելեամինօվսկայա փող., № 14, բն. 1)
նշանակված է
ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ
Զբաղման առարկաներն են.
1) Ընտրութիւն Նորին Վեհափառութիւն Մատթէոս Բ. Կաթողիկոսի Ընկերութեան Հովանաւորող անդամ:
2) Զեկուցումն Ընկերութեան գործունէութեան*) և հաշիւների մասին:
3) Քննութիւն 1910 թուի նախահաշուի:
4) Ընտրութիւն խորհրդի, խմբագրական և վերստուգիչ մասնաժողովների բոլոր անդամների և փոխ-անդամների:

*) Զեկուցման միջոցին ցոյց կը տրվին եւ կը բացատրվին Ե. Լալայեանի պեղումների արդիւնքները:
(առ.) 426. 1—1

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ
(ОБОИ)
ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՕԼ
ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ
8 կ. սկսած մինչև 6 ր. իւրաքանչիւր փաթեթը (րուլօ):
Ունի պահեստներ Ռուսաստանի բոլոր մեծ քաղաքներում:
ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
Գօլօվինսկի պր., 21, Արտիստ. Ընկ. շինութ.
Տէլէֆօն № 355.
ԳՆԵՐԸ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ
ՆՄՈՒՇՆԵՐԸ ՁՐԻ
(հ.շ.) (ա.) 310. 50—8

ԴԷՊԻ ԳԱՒԱՌ

Մի շաբաթից յետոյ, ապրիլի 21-ին 22-ին և 23-ին, Ալէքսանդրօպօլի և Ղզըլչախչախի շրջանում տեղի կունենայ կուլտուրական մի սկզբնաւորութիւն, որի նպատակն է մտցնել ժողովրդի գիւղատնտեսական աշխատանքի մէջ բարւոքումներ և կատարելագործութիւններ:

Այդ օրերում Թիֆլիսից յատուկ այդ նպատակով գնացած մասնագէտներ ցոյցերով և զրոյցներով կը ծանօթացնեն գիւղատնտեսութեամբ հետաքրքրվող տեղական ազգաբնակութեանը երկրագործական գործիքների, կաթնատնտեսական և մեղուաբուծական կատարելագործութիւնների հետ:

Այդ կուլտուրական ձեռնարկութեան նախաձեռնող Հայ Գիւղատնտեսական և Տնայնագործական Ընկերութիւնը դեռ անցեալ տարի մի նախնական փորձ արեց այդ եղանակով՝ տարրացնելու ժողովրդի մէջ գիւղատնտեսական կատարելագործութիւնները Փամբակի շրջանում:

Այժմ նոյն փորձը կրկնվում է փոքր ինչ աւելի մեծ ծաւալով:

Իսկ ապագայում, որքան մեզ յայտնի է, մտադրութիւն կայ այդ գործին տալ աւելի ընդարձակ համակարգված կազմակերպութիւն:

Ներկայ դէպքում կարևոր է մի կողմից այն, որ կատարվում է երկրագործ ժողովրդի օգտին ծառայող մի կուլտուրական գործ, իսկ միւս կողմից այն, որ այդ գործը կատարվում է տեղնուտեղը ժողովրդի մէջ, անմիջական ցոյցերով և գործնական օրինակներով:

Գիւղական ժողովուրդը, ճիշդ է, դանդաղ է իր առաջադիմական քայլերի մէջ, բայց պէտք է խոստովանել և այն, որ ժողովուրդը գործնականապէս և շօշափելի կերպով քիչ է տեսել օգտաւէտ և մատչելի կատարելագործութիւնների օրինակներ, որպէսզի նրանց իւրացնի և մտցնի իր գործնական կեանքի մէջ:

Եւ վերջին տարիների փաստերը ցոյց են տալիս, որ գիւղական կեանքում արդէն սկսել են նորամուծութիններ գործադրվել և մի քանի տեղերում առաջացել են նոր կուլտուրաներ և բարւոքումներ, որոնք ունեն բարերար հետևանքներ:

Գաւառում, գիւղում գործնականապէս իրականացնելով այն, ինչ որ տալիս է գիտութիւնը, մենք ճանապարհ ենք բաց անում կուլտուրական առաջադիմութիւնների համար, որոնց ընթացքը մինչև այժմ թոյլ է եղել մասամբ այն պատճառով, որ գիւղը չէ ունեցել գործնական ղեկավարներ և հրահանգիչներ:

Արթնացող գիւղին հարկաւոր է աջակցութիւն այն բոլոր հաստատութիւնների և անձնաւորութիւնների կողմից, որոնք հնարաւորութիւն ունեն գլուխ կանգնել բեղմնաւոր կուլտուրական գործի:

Ամեն մի նոր փորձ մօտեցնում է մեզ աւելի ընդարձակ և խոշոր կուլտուրական ծրագրի աջող իրագործութեան:

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վենետիկ, 13 ապրիլի

Տարնօվսկայայի գործի քննութիւնը վերսկսվեց: Ներկայ է մեծ բազմութիւն: Սկսվեցին դատական ճառերը: (Հ. Գ.)

Պարիզ, 13 ապրիլի

150 գործադուլ երկաթուղային բանւորներ Սէն-Դէնիում յարձակվեցին ոստիկանութեան և զինւորների վրա, որոնք պաշտպանում էին աշխատողներին: Ընդհարման մէջ մի քանի ոստիկաններ սպանվեցին. սպանվեց և բանւորներից մինը: Շանբօն-Ֆուժէրօլում յուզմունքները շարունակվում են: Ձերբակալված են հինգ մարդ: Եկան զօրքեր:

Ամերիկական դեսպանատանը Րուզվէլտն ընդունեց արբիտրաժի պառլամենտական խմբակի պատգամաւորներին: Դէստուրնէլը ճառ արտասանեց, յիշելով Րուզվէլտի մատուցած ծառայութիւնները խաղաղութեան գործում: Լէօն Բուրժուայի տուած հարցին Րուզվէլտը յայտնեց, որ հանդիսանում է իբրև մասնաւոր անձն, խօսեց այն մտքով թէ անհրաժեշտ է գումարել Հաագայի երրորդ կօնֆերանս: (Հ. Գ.)

Նիւ-Եօրկ, 13 ապրիլի

Տէննէսի նահանգի արևելեան մասից ստացված տեղեկութիւնների համաձայն՝ շատ նահանգներում ձիւնը և ցուրտը խոշոր վնասներ են հասցնում բամբակի բերքին: (Հ. Գ.)

Լօնդօն, 13 ապրիլի

Համայնքների պալատը երկրորդ ընթերցմամբ 320 ձայնով ընդդէմ 242-ի ընդունեց ֆինանսական բիլլը: Իրլանդացի նացիօնալիստները ձայն տուին կառավարական կուսակցութեան հետ: Վիճաբանութիւնների ժամանակ Լլօյդ Ջօրջը յայտնեց, որ առաջին բիւջէի ժամանակից առևտուրը մեծացել է, գործազուրկների թիւը պակասել է. մինիստրը հաւատացած է, որ երկիրը գտնվում է անօրինակ տնտեսական զարգացման ճանապարհի վրա:

Րէյտէրին հեռագրում են Ատլանտից, որ ուրագանը և սառնամանիքները ամայացրել են բամբակի ցանքերը: Քաղաքացիական կռւի օրից ի վեր Հիւսիսային Նահանգի հարաւային մասերը չեն կրել այդ տեսակ ծանր նիւթական վնաս, ինչպէս այժմ: Սովի ուրուականը հեռու չէ: (Հ. Գ.)

Պեկին, 13 ապրիլի

Արտաքին գործերի մինիստրութեան տեղեկութիւնների համաձայն, Խունան գաւառում անկարգութիւնները վերջացել են, հանգստութիւնը վերականգնվել է: Օտարազգիների ասելով յուզմունքները շարունակում են տարածվել, անցնելով Խուբէյ նահանգը: Օտարազգիները երկիւղի մէջ են, ուրովհետև յուզմունքներն ուղղված են եւրոպացիների դէմ, որոնց է վերագրվում բրնձի արտահանութեան կարգադրութիւնը: (Հ. Գ.)

Պեկին, 13 ապրիլի

Դիպլօմատիական շրջաններից բխող տեղեկութիւններին նայած, անկարգութիւնները Չանշայում հետևանք էին տեղական պաշտօնեաների անբարեխղճութեան, որոնք բարձրացրին բրնձի գները, շուկայ դուրս չը բերելով վաճառելու համար:

Շարժումն ընդունել է լուրջ չափեր իշխանութիւնների սատ անման պատճառով, որոնք պատժի ենթարկեցին ամբոխի վրա կրակ բացող զինւորներին: Չանշա ուղարկվեցին անգլիական երեք մարտանաւեր, եապօնական և ֆրանսիական մի-մի նաւ: Հանգստութիւնը վերականգնվում է, բայց երկիւղ են կրում, որ անկարգութիւններ ծագեն Խուբէյի գաւառում, ուր նոյնպէս սով է: Նահանգապետի սպանութեան լուրը հերքվում է: (Հ. Գ.)

Պետերբուրգ.—Առևտրի ու արդիւնաբերութեան մինիստրութիւնը մտադիր է Բագւում կազմակերպել Կովկասի նաւթային անկախ վարչութիւն:

Հաղորդում են, որ ամառս մի տեղ ժողովվելու են սենատորներ Գարինը, Նէյդգարդը, Գլիշչինսկին և Մէտէժը ապագայ գործունէութեան ծրագիրը որոշելու համար: («Б.»)

Բիարից.—Եկաւ Իզվօլսկին և, ինչպէս ասում են, հրաւիրված է անգլիական թագաւորից ունկնդրութեան: («Б.»)

Թէհրան.—Ի խախտումն հիմնական օրէնքների մէջլիսը արգելեց մասնաւոր մարդկանց զէնքեր բանալ առանց յատուկ թոյլտւութեան: («Б.»)

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Կ. Պոլիս, 13 ապրիլի

Սուլթանը ապաքինվեց: Բիւլլէտէնները դադարեցին: (Հ. Գ.)

Սալօնիկ, 13 ապրիլի

3000 ալբանացիներ գրաւելով Կաչանիկ անցքը, վիրաւորեցին մի քանի օֆիցէրների ու սանիտարական պաշտօնեաների և զինաթափ արին նրանց: Շէֆքի փաշան անկարող է առաջ գնալ դէպի Պրիզրէն: Ճանապարհը մինչև Պրիզրէն գրաւված է ալբանացիներից: Լիպլեան գնացած զօրքերի վիճակի մասին տեղեկութիւն չը կայ: Լուրերին նայած, Դիակօվօյում և շրջակայքում մեծ յուզմունքներ են: 30 զինւորի ձեռքով կողոպտված է պօստը: Այսօր գնացքը նոյնպէս չեն թողել անցնելու: Ֆէրիզօվիչի դրութիւնը, որի վրա ալբանացիները պատրաստվում են յարձակվել, կրիտիկական է: Չէրնօլէվ գիւղի երէկվայ կռւից յետոյ թիւրքերը կորցրին 8 սպանված. վիրաւորների թիւը յայտնի չէ: Համաձայն հիւպատոսական հաղորդագրութիւնների, Սալօնիկի զօրամասը բաղկացած է բէդիֆներից: (Հ. Գ.)

Սալօնիկ, 13 ապրիլի

Չէրնօլէվի մօտ տեղի ունեցած կռւի մանրամասնութիւնները. Թւով 4000 ալբանացիներ ապրիլի 9-ի երեկոյեան գրաւեցին կիրճը երկու կողմից: Հետևեալ առաւօտ Շէֆքի-բէյի զօրամասը ընկաւ ալբանացիների խաչաձև կրակի մէջ: Դրութիւնը կրիտիկական կը լինէր, եթէ չը հասնէր Պրիզրէնից ուղարկված օժանդակ գունդը, որ կռւի տաք ժամանակ յարձակվեց ալբանացիների վրա: Ալբանացիները յետ նահանջեցին և ցերեկով ճակատամարտը վերսկսեցին, որ տևեց մինչև ուշ երեկոյ առանց աջողութեան: Թիւրքերը կորցրին 8 սպանված, երկու օֆիցէրներ և 12 վիրաւոր զինւորներ: Թնդանօթներից հարևան գիւղերի տների մի մասը քարուքանդ եղաւ: Ալբանացիների կորուստները անյայտ են: Լուրերին նայած շատ ալբանացիներ գերի են ընկել: Ֆէրիզօվիչի, Պրիզրէնի և Պրիշտինի միջև հեռագիրը չէ գործում: Ալբանացիները գտնվում

են Հասան-Հուսէյնի հրամանատարութեան տակ:

Ալբանացիները և Թիւրք զօրքերը շարունակում են գրաւել նախկին դիրքերը: (Հ. Գ.)

Կ. Պօլսից Բերլինի լրագիրներին հեռագրում են ապրիլի 6-ից (19-ին), որ Դիարբէքիրի վիլայէթի Բալու քաղաքում, ժանդարմները ներս խուժեցին հայոց եկեղեցին ժամասացութեան ժամանակ և բեմի վրա ձերբակալեցին ու իրանց հետ տարան Սուրէն քահանային: Աղօթողների մէջ սարսափ տարածուեց ժանդարմների երևալու պատճառով, և շատերը նրանցից վնասվեցին: Քահանան մեղադրվում է քաղաքական դաւադրութիւն կազմակերպելու մէջ:

Հայոց պատրիարքը մի բողոք ներկայացրեց Բ. Դռանը, սպառնալով հրաժարական տալ, եթէ պաշտօնական բաւարարութիւն չը տրվի հայ հոգևորականութեանը: («Б. В.»)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԿՈՆԴԱԿԸ

ՄԱՏԹԷՈՍ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ... Ամենապատիւ Պատրիարքի Հայոց Թիւրքիոյ Տ. Եղիշէ Արքեպիսկոպոսի Դուրեան, հարազատի Մայր Աթոռոյս, նուիրեմք ողջոյն հանդերձ Հայրապետական օրհնութեամբ:

Իրազեկ եղաք ի լրագրաց, եթէ արծարծի խնդիր և եղեալ է ի հասարակաց դատաստանի վասն թոյլ տալոյ զժողովս քաղաքականս (միթինգս) ի մէջ եկեղեցեաց մերոց, ընդ որ՝ իբրև թէ, հաւանութիւն տուեալ է Ամենապատուութիւն Ձեր և Ազգային Խառն Ժողովն:

Ընթերցաք նաև ի լրագիրս, զի մի ոմն ի պատուարժան երեսփոխանաց ի գումարման անդ Ազգային Ժողովոյ Հայոց Թիւրքիոյ յայտարարեալ է, եթէ և Մեր հաւան գտեալ է ընդ գումարումն ժողովոց (միթինգաց) յեկեղեցիս մեր, որ ի Կ. Պօլիս: Սակայն յայտ իսկ է լուծեան Ազգիս և որոց յիշեն զիրացն զհանգամանս, զի յառաջ քան զժամանելն Մեր ի Մայրաքաղաքդ, որ յերեքտասաներորդի օգոստոս ամսոյ 1908 ամի, յօրէ անտի հռչակելոյ սահմանադրութեան Օսմանեան պետութեան ի 10-էն ամսեան, ասեմք, յուլիսի այնր ամի, յերեսաց երեսնամեայ բռնակալութեան՝ ի սոսկալի չարչարանս և ի տառապանս մատնեալ հայ, թուրք և այլ ժողովուրդ երկրիդ, մանաւանդ մայրաքաղաքիդ, յանկարծուստ ազատեալ ի վիճակէ անտի մահասփիւռ հալածանաց, գոգցես փոխեալ յայլ այր և մոլեալ ուրախութեամբ՝ ոչ գիտէր, եթէ զինչ գործէր և զինչ խօսէր. և ահա ի պարագայս և ի հանգամանս յայսոսիկ սկիզբն առեալ էր գումարման միթինգաց յեկեղեցիս Հայոց: Պարտ է ածել ի միտ, զի ոմանք գործեցին զգործս գլխովին անպատշաճս և անպատուաբերս ազգի մերոյ և եկեղեցւոյ:

Այս էր իսկական վիճակ ժողովրդեան մայրաքաղաքիդ՝ յորժամ հասաք Մեք ի Կ. Պօլիս: Որք կամիցին հասու լինել ճշմարտութեանս այսմիկ, ընթեռնուցուն զլրագիրս զհրատարակեալս յայնմ ժամանակի: Զիա՞րդ ուրեմն, որ գիտէ զայս ամենայն, բանս ի մէջ առնու յերեսփոխանական ժողովի անդ և յայտնէ, եթէ հրամանաւ կամ հաւանութեամբ մերով բացեալ են դրունք եկեղեցեաց մերոց՝ այդր եղելոց, վասն ժողովոցն այնոցիկ: Յայտ առնեմք և զայս, եթէ չիք տուեալ Մեր ի պատրիարքական պաշտօնավարութեան Մերում զնոյնօրինակ հրաման, իսկ յառաջ քան զպաշտօնավարութիւն պատրիարքութեան չէր ինչ իշխանութիւն Մեր տալ հրաման վասն այսր կամ այնր գործոյ:

Թէպէտ և Մեք ցարդ չունիմք պաշտօնական տեղեկութիւն ինչ զյարուցեալ խնդրոյդ, այլ քանզի զարդիս խնդիրս եղեալ է ի հրապարակի և թերևս կանխեսցի լուծումն կամ տնօրէնութիւն անբաւարար յաղագս ս. Եկեղեցւոյս Հայաստանեայց, ընդ հովանեաւ որոյ կայ մնայ ի սկզբանէ անտի քրիստոնէութեան այսր ամբողջութիւն Ազգիս, հարկ անհրաժեշտ վարկանիմք՝ իբրև Հայրապետ լրութեան ազգիս՝ այսու Կոնդակաւ Մերով յանձն առնել Ամենապատուութեան Ձերում տնօրինել արգիլումն յեկեղեցիս մեր զգումարումն ժողովոց (միթինգաց), որք ունին զքաղաքական բնոյթ և հային ի խնդիրս ազգի ազգի քաղաքական հոսանաց և կուսակցական տեսութեանց կամ ուղղութեանց, որք ի բացառիկ հանգամանս, որպէս ի վեր անդ յիշեցաք, նախ քան զմուտ Մեր ի մայրաքաղաքդ՝ ի նախօրեակի հրատարակման սահմանադրութեան տառապեալ երկրիդ, ընդ ազդեցութեամբ բուռն զգացմանց և անսահման ոգևորութեան ժողովրդոց գումարեցան յեկեղեցիս: Գիտեն Ամենապատուութիւն Ձեր և պատուարժան անդամք Կրօնական և Քաղաքական Ժողովոց, եթէ ս. Եկեղեցին Հայոց չէ ասպարէզ և բեմ քաղաքական և կուսակցական բանախօսութեանց և պայքարի, յորոց ծագին դժգոհութիւնք, տարաձայնութիւնք, ծայրայեղ արտայայտութիւնք յեկեղեցւոջ, որով և նսեմանայ կրօնական վսեմ նշանակութիւն նորա յաչս հաւատացեալ ժողովրդեան մերոյ և նոյնիսկ օտարաց: Սրբազան պարտք են ամենեցուն՝ յարգել զնուիրական զգացմունս հաւատացելոց. ահա այս է առողջ և ուղիղ սկզբունք ազատութեան խղճի:

Լիայոյս եմք, եթէ Ամենապատուութիւն Ձեր և Ազգային Խառն Ժողով, որպէս և մէն մի գիտակից, խոհուն և հեռատես անդամ ի մերազնեից տեղւոյդ, ունին յուշ առնուլ զայս կարևոր և զծանր խնդիր և խոհական իմաստութեամբ ամենեցունց և ըստ հրահանգացս այսոցիկ տալ աւարտ յարուցեալ խնդրոյդ:

Ողջ լերուք, զօրացեալ ի Տէր և օրհնեալ ի մէնջ: Ամէն:

ՄԱՏԹԷՈՍ Բ.
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

7 ապրիլի 1910 ամի թ. 886.

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Գ ա ն ձ ա (Ախալքալ. գաւ.), 5 ապրիլի

Մեզանում դարմանի և խոտի կրիզիս է: Դարմանի պուդը ծախվում է մինչև 40 կ., իսկ գարին ընդհակառակը էժան՝ համարեա նոյն գնի (45—50 կ.). ահա թէ ինչ դէպքերի համար է հարկաւոր երկաթուղին:

Թանգութեան պատճառներից մէկն այն է, որ հարևան դուխոբորները և խախոլները քիչ ցանելով՝ այժմ ամբողջապէս գնող են դարձել: Միւս և ամենագլխաւոր պատճառն այն է, որ այս տարի խոտը շատ քիչ էր:

Մեզանում կռիւը մի 5—10 ոչխարատէրերի և ամբողջ գիւղի մէջ քրոնիկական է դարձել: Առաջինները իրանց ոչխարներով քանդում ոչնչացնում են ոչ միայն գիւղի ամբողջ արօտը, այլև ցանքսերն ու հնձատեղերը: Նրանք կտրում են ոչ միայն կովերի ու եզների, այլև յաճախ բանական մարդ արարածների սնունդը:

Անցեալ տարի վերջապէս հասարակութիւնը, դուրս գալով համբերութիւնից, համախօսական կազմեց, որով գիւղի սահմանների մէջ ոչխար պահելը մի անգամ ընդմիշտ արգելվում է: Ընտրվեցին երեք հաւատարմատարներ՝ Նիկ. Ծառուկեան, Սարգիս Բատիշեան և Միք. Ալդոյեան, որոնց վարձ տրվեց և յանձնարարվեց բոլոր օրինաւոր միջոցներով արգելել ոչխարատէրերին օգտվել գիւղի արօտներից. այս վերջիններս սովորութիւն էին դարձրել նեղն ընկած ժամանակ խոստումներ տալ, իսկ թոյլտուութիւն ստանալու դէպքում ոչ մի խտրութիւն չէին դնում ցանքսի և արօտի մէջ և գաղտնի կամ յայտնի անխղճաբար կտրում էին հէնց իրանց ձեռքով աղքատացած ամբողջ գիւղի ապրուստը:

Անցեալ գարնան սակայն այդպէս չեղաւ և ընտրված հաւատարմատարներից գոնէ Ծառուկեանը (մասամբ և Բատիշեան) բարեխիղճ եղան, և, պէտք է խոստովանած, շնորհիւ Ծառուկեանի գիւղը մասամբ ազատվեց ոչխարատէրերի թալանից: Եթէ այդ էլ արված չը լինէր, այս յունվարից արդէն անասունների կերը վերջացած կը լինէր:

Ահա թէ որքան օգտակար կարող է լինել գիւղին նոյնիսկ մի հատ պարտաճանաչ հաւատարմատար: Բայց այս տարի Ծառուկեանն էլ թուլացած է երևում, որովհետև, ասում են, ինքն էլ ոչխարատէր լինելով (անցեալ տարի նրա ոչխարը ուրիշ գիւղում էր ապրում) չէ կամենում վնասել ոչխարատէրերին:

Պատիւ չի բերի Ծառուկեանին և նրա անցեալից ձեռք բերած յարգանքը կորչանայ, եթէ խնայելով իր ոչխարի վրա ծախսվելիք մի քանի րուբլին՝ նա ծախէ ոչ միայն ամբողջ գիւղի օգուտը, այլև իր պատիւը:

Ծառուկեանը մեր երիտասարդ ուժերից է, գիւղատնտեսական ընկ. անդամ և ճանաչված է իբրև գիտակից անձն: Մենք շատ բան ենք սպասում նրանից: Ամօթ է, եթէ չարդարացնէ մեր յոյսերը: Ա.....

Դ ր ղ ի գ. (Շամշադ. շրջ.), 10 ապր.

Կեանքը եռում է գիւղում. գիւղացին աշխոյժով և անդադար գիշեր-ցերեկ հերկում է իր գարնանացանը. նա այնքան ուրախ է, որ կիրակին անգամ հազիւ է կարողանում անցկացնել:

Անցեալ տարի եղան մասնաւոր փորձեր Լեփրցկի սիստեմով, սակայն բոլորը անցաւ անաջող. միայն բերքը միջակից բարձր էր, և այժմ գիւղացին յուսախաբ չէ, քանի որ թէ աշնանացանը և թէ ներկայ եղանակի նպաստաւոր լինելը բարեյաջող ելք են խոստանում:

Ուրախ է գիւղացին, որովհետև նախորդ տարիների նման հացի թանգութիւն չէ տեսնում. այժմ մեզանում ցորենի պուդը ծախվում է 65—70 կ., կորեկը 45 կ., գարին 60 կ.: Վերջինս մի քիչ թանգ է:

Անասելի թանգութիւն է եղջերաւոր անասունների, ոչխարի և խոզի: Նախորդ տարիներում 25—30 ր. գնված կովն այժմ ծախվում է ոչ պակաս քան 60 ր.:

Բաղդաւոր է համարւում իրան այն գիւղացին, ով ներկայ մոմենտում ունի մի զոյգ լծկան և մի կթի կով:

Ս. ք. Միքայէլեան

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԲԷՀԲՈՒԹԵԱՆ

Այսօր հողին է յանձնվում վաղամեռ Ալէքսանդր Բէհբութեանի մարմինը:

Զգալի կորուստ է մեր հասարակութեան համար երիտասարդ գործողի մահը:

Նա նոր միայն մտնում էր կեանքի և գործունէութեան շրջանի մէջ: Եւ ահա չար դէպքը կտրեց նրա կեանքի թելը անգթօրէն:

Հանդէս գալով Թիֆլիսի հասարակական ասպարէզում երեք տարի սրանից առաջ, նա նկատվեց իբրև դրական ոյժ և անմիջապէս մտաւ այն գործերի շրջանը, որտեղ զգացվում էին կենդանութեան նշաններ:

Նա եղաւ մէկը այն անձնաւորութիւններից, որոնք առաջ մղեցին կանանց բարձրագոյն կուրսերի հիմնելը Թիֆլիսում և կարճ միջոցում իրականացրին նրանց բացումը:

Նա նոյնպէս ջերմագին մասնակցեց և այն խմբին, որ յարուցել և մշակել է բարձրագոյն գիւղատնտեսական կուրսերի հարցը, մի հարց, որ պէտք է շուտով ստանայ իր լուծումը:

Լինելով իր պատրաստութեամբ գիւղատնտես՝ նա նուիրեց իր ժամանակի մի խոշոր մասը վերակազմված Կովկասեան Գիւղ. Ընկ. այն գործերին, որոնք կապված էին այգեգործական դպրոցի բարեկարգութեան խնդրի հետ:

Միևնոյն ժամանակ համոզված լինելով, որ գիւղատնտեսը պէտք է աշխատի իր գիտութիւնը և աշխատանքը մարմնացնել գործնական կեանքի մէջ, նա նուիրեց իրան գիւղատնտեսական գործնական զբաղմունքներին իր կալուածքում, որտեղ և սև բաղդը վիճակել էր նրան վաղաժամ մահ ոճրագործի հարուածից:

Մեր երկրի կուլտուրական կեանքում, ուր մեծ չէ գործողների թիւը և ուր նոր երիտասարդ ուժերի երևան գալը կատարվում է չափազանց դանդաղ կերպով, Ալէքսանդր Բէհբութեանի ասպարէզ գալը ուրախութեան զգացմունք էր ծնում մեր բոլորի մէջ:

Այդ պատճառով աւելի ևս վշտալի է այն կորուստը, որ ունեցաւ մեր հասարակութիւնը Ա. Բէհբութեանի դժբաղդ մահով:

Նրա վրա յոյսեր կային: Ա. Ք.

Ֆ. Պ. ԳՈՐԵՎ

Նորերս Մոսկվայում մեռաւ մի խոշոր տաղանդ՝ Կայսերական թատրոնի դերասան Ֆ. Պ. Գորեվը:

Այդ տաղանդը թէ իր ինքնուրոյնութեամբ և թէ բաղդով յիշեցնում է ինձ մեր անբաղդ Ադամեանին, որը որքան վաղաժամ ծնվեց, նոյնքան և վաղաժամ մեռաւ:

Մայրաքաղաքի լրագիրներից մէկը այսպէս է բնորոշում հանգուցեալ Գորեվին.

«Յանձին Գորեվի իջաւ գերեզման մի խոշոր արտասովոր տաղանդի տէր դերասան:

«Դա ռուս ինքնաբոյս տաղանդ էր, որը առանց մասնագիտական պատրաստութեան և կրթութեան, միմիայն իր ներքինով, աստուածային կայծով, որ անփոփոխ ջերմանում է այդ մարդու մէջ, գիտէր շարժել սրտեր և գիտէր թատրոնական դահլիճը իրա հետ միասին ապրել տալ ներկայացված տիպի տանջանքներով: Թատրոնական հասարակութեան ալիքները արագ են փոխվում, և վերջին տասնամեակի հասարակութիւնը աւելի գիտէ Գորեվին ուրիշների պատմուածքներից, լսածից, ծանօթների յիշողութիւններից:

«Գորեվը այն ռուս մարդկանցից էր, որոնք կրակում էին իրանց սեփական կեանքը և իրանց տաղանդը, և հէնց դրա համար, շատ կարելի է, Գորեվը, այդ տաղանդի անյատակ աղբիւրը, չը բռնեց իրան պատշաճ տեղը:

«Գորեվը, կարծես, անում էր ամեն ինչ, որ ջարդէ, փշրէ և՛ իր կեանքը և՛ իր տաղանդը: Նա անցնում էր Մոսկվայից Պետերբուրգ, Կայսերական թատրոնից մասնաւորը, մասնաւորից նորից Կայսերականը: Նա իր բնաւորութեան առանձնայատկութեամբ չէր կարողանում նստակեցութիւն ձեռք բերել և այստեղից առաջ էր գալիս բոլոր նրա տատանումները իր կարիէրայում»:

Գորեվը 15 տարի եղել է Մոսկվայի Կայսերական թատրոնի հպարտութիւնը, բայց շնորհիւ թափառական և անհանգիստ բնաւորութեան չէ կարողացել իրան համար ստեղծել որոշ ապահով վիճակ:

Եւ մեռնում է նա առանց մի կօպէկի, բոլորովին զուրկ նիւթական միջոցներից, նոյնիսկ հիւանդ ժամանակը, որ շատ կարճատև է լինում. մահվան նախօրեակին տալիս են նրան նպաստ Կայսերական թատրոնից 150 ր., իսկ 300 րուբլի թաղման համար տալիս է Գրական-Գեղարուեստական Կրուժօկը:

Ահա այսպիսի վախճան է ունենում այդ հսկայ, արտասովոր և ուրոյն տաղանդը:

Այդպէս չէր և մեր Ադամեանը:

Բայց աւելի հետաքրքրական է Գորեվի կենսագրութիւնը, որը նոյնպէս յիշեցնում է Ադամեանին:

Գորեվը ծնվել է 1847 թ. աղքատ ծնողներից, որոնք պատրաստում էին նրան առևտրական ասպարէզի համար:

Նա իր կենսական ուղին սկսեց խանութպանի մօտ և ապա անցաւ նոյն պաշտօնով թատրոնական բուֆէտ, ուր և սկսվեց նրա ծանօթութիւնը դերասանների հետ, և 16 տարեկան հասակում Կուրսկ քաղաքում առանց մի որևէ կրթութեան սկսում է իր ասպարէզը:

Գորեվը հետզհետէ բարձրացաւ վերև և եղաւ ամենաժողովրդական դերասաններից մէկը:

Նա էր և Սալվինայի հետ առաջին պիոները արտասահմանում ռուս բեմի և Բերլինում գրաւեց նոյնիսկ Վիլհէլմ կայսրի ուշադրութիւնը, ստանալով կայսրից գերմանական արծւանշանով մի քորոց:

Գորեվի մահը հանդիպեց Մոսկվայում ռուս դերասանների բիրժայի ամենատաք ժամանակ, երբ գաւառական դերասանները հաւաքվում են միւս եկող սէզօնին տեղ գրաւելու:

Գորեվը գաւառական դերասանների իսկական ընկերը և բարեկամն էր և Մոսկվայում անգործ մնացած դերասաններին միշտ օգնելիս է եղել նիւթապէս. հէնց այդ էր պատճառը, որ նրա մահը շատ խորը տպաւորութիւն գործեց գաւառական դերասանների վրա և նրանք իսկոյն հաւաքեցին 100 րուբլի պսակի համար, որը գաւառական խեղճ դերասանների համար բաւական զգալի գումար է:

Պսակի վրա մակագրված է եղել՝ «Թատրոնական գաւառից Ֆ. Պ. Գորեվին, իր արժուին, զոհված դաժան Մոսկվայում»:

Գորեվին ես տեսել եմ Նոր-Նախիջևանի բեմի վրա, երբ նա ծառայում էր Ռոստովում յայտնի ռէժիսեօր և անտրեպրենեօր Սինելնիկօվի խմբում:

Ամեն անգամ նրա երևալով բեմի վրա ամբողջ թատրոնական դահլիճի ուշադրութիւնը բևեռվում էր այդ արքայավայել շարժուածքով դերասանի վրա:

Այդ գեղեցիկ մարդը, որը թէ տարիքի և թէ փոթորկալից կեանքի ազդեցութեան տակ բաւական պառաւած և քայքայված էր, բեմի վրա թագաւոր էր, հմայող էր:

Հրաշալի կլասիկական պլաստիկա ունէր և առոգանութիւն:

Դա սքանչելի երգ էր, մուզիկա էր:

Նրա խաղը խորն էր, հարուստ, փարթամ և այնքան կենդանի, անկեղծ և մարմնաւորված, որ երբէք չէիք կարող մոռանալ մի անգամ ստացած տպաւորութիւնը նրանից:

Ես չեմ մոռացել, իմ աչքի առաջն է 7—8

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՎԱՐԱԳԱՅ ՅՈԲԵԼԵԱՆ ԻՒ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

(Վեհ. Կաթողիկոսի № 321 կոնդակի առիթով)

Անբացատրելի ուրախութիւն մը տիրեց մեզի, երբ «Մշակի» № 38-ի մէջ կարդացինք այն լուրը, թէ Վեհ. Կաթողիկոսը իր փետր. 11 և № 321 կոնդակով առաջարկեր է Թիւրքահայերուն օգնող Հանգանակիչ Մասնաժողովին առանձին հանգանակութիւն ընել յանուն Վարագայ յոբելեանին, որ պիտի կատարուի յունիս 20-ին, Էջմիածնայ տօնին: Ահա այդ լուրն էր, որ կը սպասէինք հինգ ամսէ ի վեր: Այժմ դուք չէք կարող երևակայել մեր ուրախութիւնը: Ատոր փոխարէն ես կ'երևակայեմ, որ շատերը կովկասահայերէն սրտնեղութիւն պիտի զգան մեր այս խօսքերէն. անշուշտ կը լինին ոմանք, որ մինչև անգամ սրտնեղութիւն զգան նոյնիսկ Վեհ. Կաթողիկոսի այս կոնդակէն. կը հասկնամ որ այդպիսիները յանուն Թիւրքահայերուն կովկասի մէջ լինելիք ոևէ ձեռնարկութենէ ներկայիս մէջ խիստ ձանձրոյթ կը զգան. բնական և իրաւացի կը համարինք այդ ձանձրոյթը. անձամբ երկար ժամանակ ականատես եղած եմ ձեր տեսածներուն և կրածներուն ի սէր ձեր Թիւրքահայ արիւնակիցներուն, և այդ պատճառի բնական հետևանքն էր, որ օսմանեան սահմանադրութեան հռչակումէն անմիջապէս յետոյ թելադրեց ձեզ յայտարարելու՝ «Այլևս հեռու մեզմէ Թիւրքահայերը. այլևս հեռու մեզմէ Թիւրքահայերուն օգնութեան հրաւէր ընող կոչերը»: Բայց մի մոռնաք խոստովանիլ, որ ձեր այդ դրութիւնը ճակատագրական էր, որ այդ ճակատագիրը համազգային էր: Գուցէ Թիւրքահայի համար այլևս յաւիտենապէս անցած պէտք է համարել այդ սև շրջանը, անկման, քայքայման այդ անօրինակ փուլը. աւերի ու արիւնի այդ սև տարիներու հետ գուցէ վերջնապէս պատմութեան կարգն անցնին Թիւրքահայերու կողմէ իրենց ռուսահայ արիւնակիցներուն ուղղուած օգնութեան ճիչեր ու կոչեր: «Բայց ինչ է այս կոնդակը. միթէ օգնութեան կոչ չէ՞»—բողոքներ պիտի լինին: Մեր ճանապարհորդութեան ժամանակ, երբ ի մէջ այլոց Վարագայ յոբելեանական հարցն արծարծելու և գիւղատնտեսական դպրոցի մասին խորհուրդներ և կարծիքներ հաւաքելու համար կը տեսնուէինք կարևոր և հեղինակաւոր անձնաւորութեանց հետ, ոևէ մէկէն չլսեցինք դժգոհութիւն մը, սառնութիւն մը. ընդհակառակն ամեն տեղ՝ Էջմիածին թէ Թիֆլիս, Բագու թէ Ռոստով, Ն.-Նախիջևան թէ Եկատերինոդար խիստ գուրգուրանք, քաջալերութիւն և յուսատու վերաբերում ցոյց տուին թէ դէպ Վարագայ յոբելեանը և թէ անոր գիւղատնտեսական նոր գործունէութեան գաղափարը. մինչև իսկ կովկասահայ մամուլը առանց խտրութեան խոստացաւ իր բարոյական աջակցութիւնը՝ հարցն արծարծելու համար: Այս այսպէս լինելով հանդերձ, այո, կը հաւատամ, որ աղաղակողներ պիտի լինին՝ «Եթէ սա Թիւրքահայկական սովորական մուրացկանութիւն չէ, ապա ինչ է»: Իսկապէս իմ այս յօդուածի նպատակը բուն իսկ այս հարցի պատասխանն է: Այն կոչը, որ պիտի ուղղէ ձեզ Հանգանակիչ Մասնաժողովը յանուն Վարագայ յոբելեանին, եթէ երեսի կամ աստառի մէջ չունի յանուն Թիւրքահայերուն օգնութիւն կամ ողորմութիւն մուրալու բնոյթ. հակառակն ընդունողներուն Վարագ իսկոյն և եթ կը պատասխանէ բացարձակապէս՝ «Ես ձեր ողորմութեան պէտք չունիմ»: Արդարև Վարագ ինչ պէտք ունի ողորմութեան. նա ներկայիս մէջ ինկած չէ, պարտքերու տակ թաղուած չէ. նա թալանուած կամ ոևէ դժբաղդութեան պատահած չէ. ընդհակառակն նա այժմ Թիւրքահայ վանքերէն, կարելի է ըսել, ամենանախանձելի վիճակ ունեցող վանքն է. իր ներկայ տնտեսական ու բարոյական վիճակը, կարելի է ըսել, չի ունեցեր երբեւիցէ նոյնիսկ վերջին վերածնութեան յիսնամեակի մէջ. Վարագը մեր այն հազուագիւտ վանքերէն, հանրային հաստատութիւններէն մէկն է, որ իր ներկայով՝ միայն պարծենալ կարող է. բուն իսկ այդ պարագան կը թելադրէ իրեն՝ կռթնիլ իր վերածնութեան յիսնամեայ կուլտուրական համեստ և յարատև գործունէութեան և հրապարակ գալ, իր իրականութեամբ ամբողջ հայ հասարակութեան ներկայանալ և իր կատարած դերի ու ծառայութեան գնահատումը պահանջել և նոր ու կազդուրուած ոյժերով առաջ տանիլ իր կուլտուրական գործունէութիւնը համաձայն հայ հասարակութեան ցանկութեան և ժամանակի այժմէական պահանջին: Մեր վանքերը հայ հատուածներու սեփականութիւն չեն, այլ համազգային. այդ վանքերու կատարած ծառայութիւնն ալ որոշ շրջանակի մը մէջ սահմանափակուած չէ. Վարագը գերազանցապէս այդ կարգի հանրային հաստատութիւններէն մէկն է. Վարագայ համեստ կրթական հաստատութիւնը իր ծառայութիւնը միայն Վանայ մէջ չէ սահմանափակեր. երբեմն նա իր ծոցը հաւաքած է սաներ, ոչ թէ միայն Թիւրքահայաստանի զանազան անկիւններէն, այլ նաև Կ. Պօլսէն, Կովկասէն, Պարսկաստանէն. կամ ուրիշ խօսքով՝ Փիրղալէմեաններու, Թոխմախեաններու, Սրուանձտեաններու, Տէկանցներու, Ամիրջանեաններու և ընկերներու նման մտաւորական ընտիր ոյժերը Վասպուրականէն աւելի ամբողջ հայութեան սեփականութիւն կը համարուին այժմ:

Ուրեմն հասարակական հաստատութիւն մը, որ իր կատարած դերով համազգային նշանակութիւն է ստացեր, իրաւունք ունի և համազգային գնահատութեան արժանանալու. ուրեմն և երբ նա այսօր իր յիսնամեակի շեմքին կանգնած կոչ կ'ուղղէ և՛ Թիւրքահային, և՛ ռուսահային, և պարսկահային, և օտարագաղթ հային, ոչ թէ ողորմութիւն կամ օգնութիւն կը մուրայ, այլ գնահատութիւն կը պահանջէ, գնահատութիւն իր այն համեստ գործունէութեան, որպիսին չկրցան ընել իրմէ անհամեմատ աւելի հնարաւորութիւն ունեցողները, նպաստաւոր պայմաններու մէջ գտնուողները: Ուրեմն Վարագայ կոչի մէջ մի փնտռէք մուրացկանի «ողորմեցէք»-ի լալկան շեշտը, այլ ուրախացէք, որ 20 տարիէ ի վեր անդադար ձեր ականջներուն հնչող, ձեր զգացումները բթացնող «ողորմեցէք»-ներու լալկան ողբուկոծներու մէջէն առաջին անգամ կը լսէք ազգային կուլտուրական հաստատութեան մը ձայնը, որ կ'աւետէ ձեզ՝ «50 տարի մութի և խուճի մէջ քալեցի, աւերի և արիւնի մէջ թաղուեցայ, անօրինակ խոչընդոտներու դէմ մաքառեցայ, սայթաքումներ և ելևէջներ ունեցայ, բայց երբէք չյքուեցայ, այլ յարատև կերպով առաջ ընթացայ. և այսօր ողջ և կենսունակ, ինքնագիտակցութեան գոհ ժպիտով ձեզ կը ներկայանամ»: Գոհ չէ՞ք և պատիւ չէ՞ք համարիր ձեզ այսպիսի կոչի մը առաջ խոնարհել ձեր գլուխը. մխիթարուած չէ՞ք զգար ձեզ՝ առաջին անգամ Թիւրքահայաստանէն եկող այս կոչի հանդէպ: Անշուշտ բուն իսկ այս գիտակցութիւնը պիտի բարձրացնէ պատ. Հանգանակիչ Մասնաժողովի ոգևորութիւնը. անշուշտ այս պարագան պիտի ոգևորէ ամեն մի գիտակից և բանիմաց ռուսահայը, մանաւանդ եթէ իրեն համար պարզուած լինի, թէ իր քաջալերութեան արտայայտութիւնը, իր տուած կօպէկը Վարագայ յոբելեանին՝ ինչ նպատակի պիտի ծառայէ. այդ կէտը փոքր ինչ լուսաբանենք:

Նախ քան այդ կէտը լուսաբանել՝ անհրաժեշտ է փոքր ինչ հեռուէն սկսելով ներկայացնել Վարագայ և իր դպրոցի ներկան:

Վարագայ դպրոցը հիմնուելով 1857 թւին իբր ժառանգաւորաց վարժարան՝ քառորդ դարու չափ տուաւ Վասպուրականին և հայութեան ընտիր հոգևորականներ, ուսուցիչներ և հասարակական մշակներ. 1880 թւին, Թիւրքահայաստանի մեծ սովի ժամանակ, երկրագործական վարժարանի կերպարանք ստացաւ. սակայն հետզհետէ եկող ձախորդութիւնները, քաղաքական աննպաստ պայմանները, Խրիմեանի աքսորը չթողին, որ այդ ուղղութիւնը դրական դառնար. մինչև 1896-ի մեծ աղէտը՝ աւերակ դարձաւ վանքը. սակայն երբ մասնաւորապէս Վասպուրականցիներու և ընդհանրապէս ամբողջ հայ հասարակութեան աջակցութեամբ տարիէ մը յետոյ Վարագ սկսաւ վերանորոգուիլ, արդէն իր դպրոցը որբանոցի կերպարանք ստացաւ կոտորածներէն հրապարակի վրայ մնացած հազարաւոր որբերու նիւթական և բարոյական հաց տալու հա-

տարի սրանից առաջ այդ բեմի կախարդը։

Բայց պակաս կախարդական չէր և ինքը հանգուցեալ Գօրեվը իբրև մարդ։

Ես գնացի բեմի ետև մի անգամ և ծանօթացայ նրա հետ։

Եւ ապշեցի. որքա՜ն համեստութիւն, պարզութիւն և անսահման յարգանք, սէր, ուշադրութիւն դէպի ով և լինէր։

Նա գրաւում, յափշտակում և անյատակ յարգանք և սէր էր զարթեցնում դէպի իրան, բայց և այդ հսկայ կլասիկական շինուածքի մէջ կար ինչ-որ անբացատրելի տրագիզմ։

Եւ դա ապացուցեց նրա կեանքը աւելի քան նրա մահը։

Յակովբ Գենջեան

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼԻ ՓՈԽ. ՎԱՐԿԻ ԲԱՆԿԻ ԿՈՂՈՊՏՄԱՆ ԳՈՐԾԸ

«Ախուրեան» լրագրի մէջ կարդում ենք, որ ապրիլի 5-ին Ալէքսանդրօպօլում զինուորական դատարանը քննեց այդ քաղաքի բանկի կողոպտման գործը։ Կողոպտման մէջ մեղադրվում էին 14 հոգի, ամենքն էլ հայեր։ Իբրև վկաներ կանչված էին զանազան տեղերից 53 հոգի։ Մեղադրեալներին պաշտպանում էին երդուեալ-հաւատարմատարներ Եսայի Դուլուխանեան, Միքայէլ Աթաբէգեան, Գ. Մնացականեան, Լ. Ստալինսկի, Ա. Պապօվեան և Պ. Գեղեվանով։

Մեղադրեալներից 5 հոգի խոստովանեցին իրանց յանցանքը, մնացեալները յանձնառու չեղան և իրանց մեղաւոր չը ճանաչեցին։

Բանկի կողմից քաղաքացիական պահանջը պաշտպանում էր մասնաւոր հաւատարմատար Յ. Տէր-Պօղոսեան, որ պահանջում էր 26,000 րուբլի։

Ամսիս 10-ին ճաշից յետոյ զինուորական շրջանային դատարանը երկար խորհրդածութիւնից յետոյ, արձակեց վճիռ, որով Փոխ. Վարկ. ընկ. դրամարկղի կողոպտման մէջ մեղադրեալներից Արշալոյս Ալէքսանդրեան, Երեմ Մարտիրոսեան, Պօղոս Սաֆարեան, Ներսէս Յարութիւնեան, Յակոբ Մկրտչեան և իգդիրցի Վաղարշակ Էլոյեան՝ զրկվելով բոլոր իրաւունքներից՝ դատապարտվում են մահվան պատժի կախաղանի միջոցով։ Յովհաննէս Շէկ-Գէորգեան-Սիմէօնեան, Սուրէն Խանանուշեան և Սմբատ Պատրիկեան՝ զրկվելով բոլոր իրաւունքներից՝ 15-ական տարի տաժանակիր աշխատանքի։ Իսկ միւս մեղադրվողները՝ Գրիգոր Մկրտչեան, Վարսենիկ Մինասեան, Փեփրոնէ Յակոբեան, Գարեգին Տէր-Մկրտչեան և Տէր-Պետրոսեան անպարտ են արձակվում։

Դատարանը վճռեց նաև պահանջել մեղադրեալներից 26,000 րուբլին։

ՉՔԱՒՈՐՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

Ստացանք բժշկապետ Բագրատ Նաւասարդեանի միջոցով 20 րուբլի, որ նուիրել է երկաթուղաճառ Գրիգոր Ռէվազեանը՝ զատկական տօներին չքաւորներին բաժանելու համար։ Ուրեմն նախորդ ստացածների հետ (13 ր.) ունենք ընդամենը 33 րուբլի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ «Մշակի» հետևեալ համարը լոյս կը տեսնի Զատկի օրը, ապրիլի 18-ին։

◆ «Մշակի» այսօրվայ համարում տպված կաթողիկոսական կոնդակից յանուն Դուրեան պատրիարքի երևում է, որ հայոց եկեղեցու պետը եկեղեցիներում միտինգներ կազմելու հարցի վերաբերմամբ այն որոշումն է տուել, որ քաղաքական բնոյթ ունեցող և քաղաքական հոսանքների ու կուսակցութիւնների գաղափարներն արտայայտող ժողովների (միտինգներ) գումարումը արգելվում է։

◆ Հանգուցեալ Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեանի մտերիմ բարեկամներից Ալէքսանդր Զաղէթեան յանձն էր առել իր ծախքով մի երկաթեայ գեղանկար վանդակապատ շինել տալ Սեդրակեանի գերեզմանի համար։ Երէկ, ապրիլի 14-ին, վանդակապատը, Ալէքսանդր Ստեփանեանի վերահսկողութեամբ, արդէն դրվեց իր տեղը։ Վանդակապատի վրա ծախք է եղել մօտ 200 ր.։ Էջմիածնի հոգևոր վարչութիւնը, որ ամենայն պատրաստակամութեամբ տիրացաւ և, երևի, արդէն մարսեց հանգուցեալ արքեպիսկոպոսից մնացած մօտ 6000 րուբլու ժառանգութիւնը, չը մտածեց անգամ մի տապանաքար և մի վանդակապատ շինել տալ նրա գերեզմանի համար։ Ուստի և նրա անձնուէր բարեկամներն ստիպված եղան անել այն, ինչ որ Էջմիածնի հոգևոր վարչութեան, որպէս հանգուցեալի ժառանգի, անմիջական պարտականութիւնն էր։ Գոնէ Էջմիածինն իր ժառանգած հազարներից մի փոքրիկ բաժին հանէր Սեդրակեանի «Յիշատակարանները» տպագրելու համար։

◆ Վրաստանի էկզարխը իր ուղարկած հեռագրին իբրև պատասխան բաղդ ունեցաւ Նորին Կայսերական Մեծութիւն Մեծ Իշխանուհի Ելիսավետա Ֆէօդորովնայից ստանալու հետևեալ հեռագիրը. «Խորապէս սփոփված եմ Պալէստինեան Ընկերութեան բաժանմունքը Թիֆլիսում վերականգնվելուց։ Թող Տէրը օրհնէ նրա գործունէութիւնը ի փառս ուղղափառութեան և երջանկութիւն ռուս ուխտաւորների։ Սրտանց շնորհակալ եմ ձեզանից, ձերդ բարձր սրբազնութիւն, կոմսուհի Ելիսավետա Անդրէեվնայից և գեներալ Շատիլովից հեռագրով արտայայտած զգացմունքների համար։ Ձեր աղօթքներով Թող Տէրն ինձ օգնէ ծառայելու Նրա սուրբ կամքի համաձայն տառապեալներին և ճնշվածներին»։

◆ Կովկասի Փոխարքայի խորհուրդը թոյլ տուեց Բաթում քաղաքին կնքել 2.200,000 րուբլու փոխառութիւն։

◆ Ամենահաստատ աղբիւրներից մեզ հաղորդում են, որ հանգուցեալ Ե. Ա. Դաւթեանի ժառանգները որոշել են՝ փոխանակ գիւղատնտեսական ստորին տիպի դպրոցի, ի յիշատակ Ե. Դաւթեանի բացել Ղազախի գաւառում մի փորձնական օրինակելի դաշտ—գիւղատնտեսական զանազան ճիւղերով, և մի շարք ցուցադաշտեր շրջակայ գիւղերում։ Այդ նպատակի համար նուիրված մօտ 70,000 րուբլի գումարը կը բաւարարի յիշեալ գործին։ Փորձադաշտերի և ցուցադաշտերի տեղը դեռ ևս վերջնականապէս որոշված չէ. յամենայն դէպս հէնց այս ամառվանից կը սկսվի գործը։

◆ «Արօր» ամսագրի խմբագրութիւնը, որի նպատակներից մինն և պատմական փաստերի վերականգնումն է, ինչպէս հաղորդում են մեզ, որոշել է Զատկից յետոյ կազմակերպել մի դատաստան-ներկայացում V դարի ականաւոր դէպքերից մէկի, այն է Վարդանանց պատերազմի և Վասակի մասին, ներկայացնելով Վարդանանց պատերազմի մասին եղած պիէսաներից մէկը։ Պէտք է դատվի երդուեալ դատաւորների առեանով Վասակ Սիւնին և դատարանի քննութեանը պէտք է ենթարկվի այս հարցը.—դաւաճան և ուրացող էր Վասակը թէ ոչ։ Իբրև դատախազ, դատաւորներ, երդուեալներ և պաշտպաններ պէտք է հրաւիրվեն յայտնի հայ գրողներ և փաստաբաններ։

◆ Բանտից ազատեցին վերջերս բանտարկված վրացի 13 սեմինարիստներին։

◆ Եկեղեցիներում միտինգներ կազմելու հարցի վերաբերմամբ մենք ստացել ենք մի քանի յօդուածներ։ «Մշակի» մէջ թէ տպված և թէ տպվելիք յօդուածների առիթով պէտք է յայտնենք, որ հարցը մեզ ռուսահայերիս համար հետաքրքրական լինելով, իսկ թիւրքահայերի համար ունենալով հրատապ բնոյթ՝ մենք որոշել ենք տեղ տալ թէր և դէմ կարծիքների։ Ինչ վերաբերում է խմբագրութեան հայեացքին այդ խնդրի մասին, նա արտայայտված է «Մշակի» մէջ յատուկ առաջնորդող յօդուածով։

◆ Ապրիլի 11-ին կայացաւ Թիֆլիսի Վաճառականների Ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովը, ուր հաստատվեց անցեալ տարվայ հաշիւը—մուտք 16,094 ր., ելք 10,899 ր.։ Վաճառականների աւագ դարձեալ վերընտրվեց Ա. Միլովը։

◆ Մայիսի 27-ին Մուշտայիդում տեղի կունենայ մի մեծ գրօսանք յօգուտ Ժողովրդական Համալսարանների Ընկերութեան։

◆ Թիֆլիսի հեռաւոր Վակէ քաղաքամասի տնատէրերից և հողատէրերից մի խումբ ընկերակցութիւն է կազմել, նպատակ ունենալով ավտօմօբիլների երթևեկութիւն հաստատել Երևանեան հրապարակի և Վակէի գլխաւոր փողոցի միջև։ Վճարը մի նստողից լինելու է 5 կ.։

◆ Ապրիլի 18-ից սկսած անդրկովկասեան երկաթուղիների վրա տեղի կունենայ ամառային երթևեկութիւն փոփոխված ժամերով։ Իսկ մայիսի 15-ից սկսած կը հաստատվի անմիջական հաղորդակցութիւն Թիֆլիս-Բալաջարի-Մինէրալնի-Կիսլովոդսկ-Ռօստով ուղղութեամբ. բոլոր տեղերը լինելու են պլացկարտով։

◆ Թիֆլիսի շուկայում առևտրա-տնտեսական գործակալները հսկում են, որ ձուն վաճառվի հարիւրը 1 ր. 60 կոպէկից ոչ աւել գներով։

◆ Հայոց Ազգագրական Ընկերութեան մշտական անդամ են գրվել Ռոստոմ Մարտիրոսեան և Գէորգ Զիլինգարեան վճարելով 100-ական ր., նաև Գրիգոր Մեսանիկեան և Արամ Մեհրաբեան՝ վճարելով 50-ական ր.։ Մշտական անդամը ստանում է ընկերութիւնից անմիջապէս 20 րուբլու գիրք և այնուհետև շարունակ «Ազգագրական Հանդէսը»։

◆ Կովկ. Հայոց Բարեգ. Ընկերութիւնը Վրդանէս Յակոբեանի դագաղի վրա դրվելիք պսակի փոխարէն նրա մի խումբ ընկերներից ստացել է 25 րուբլի յօգուտ ընկերութեան ճաշարանից օգտվող չքաւոր աշակերտութեան՝ Թաթախման գիշերը ծախսելու համար։

◆ Կովկ. Հայոց Բարեգ. Ընկ. խորհուրդը որոշել է ապրիլի 23-ին, 24-ին և 25-ին գումարել ընկերութեան տարեկան ընդհ. ժողով։ Ի միջի այլ հարցերի՝ ժողովը կը զբաղվի նաև բանաստեղծ Սմբատ Շահազիզի յիշատակին կազմված «Աբովեան-Նալբանդեան» գրականագէտների ֆօնդի կանոնադրութեան քննութեամբ, ինչպէս և անդամակցական վճարների պակասեցման հարցով։ Նոյն ժողովում կը կայանան և ընտրութիւններ խորհրդի այն անդամների փոխարէն, որոնք վիճակով հեռացել կամ հրաժարվել են։

◆ Մարտի 27-ից սկսած Կ. Հ. Բարեգ. Ընկ. գրադարանին նուիրել են գրքեր հետևեալ անձնաւորութիւնները. Թօքմաչեանց Արմ. (քաղաք. դպ. աշ.) 35 գիրք, Ստեփանեան Ալ. 20 գիրք, Տարախչեանց Մ. (Ալէքսանդր) 14 գիրք, Աբէլեանց Ն. 1 գիրք, Ապրիլեանց Յուսիկ քահ. 2 գիրք, Դէմուրեանց Գր. 8 գիրք, Քամալեանց Ս. 1 գիրք, ինժ. Կարապետեանց Ն. Ի. (Բաքուից) 16 գիրք. ընդամենը 97 գիրք։

◆ Վրաց «Զվէնի Գազէթի» թերթը (№ 12) հաղորդում է, որ ապրիլի 10-ին, Թիֆլիսում ապրող Գ. Աւաքօվը Կամօեվի ձկնավաճառական խանութից գնել է ձուկն։ Ուտելուց մի քիչ յետոյ Աւաքօվն իրան վատ է զգացել, իսկ նրա ծառայողները՝ Ս. Գասպարօվը և Մ. Տատիշվիլին ու դոնսկեան Ա. Գվելեսիանին՝ վատ են զգացել իրանց։ Վերջինիս ուղարկել են Միքայէլեան հիւանդանոցը, ուր նոյն օրն և եթ վախճանվել է, իսկ Տատիշվիլին վախճանվել է իր տանը։ Աւաքօվը և Գասպարօվը դեռ հիւանդ պառկած են։ Այս լուրը հաղորդված է և ոստիկանական տեղեկութիւնների մէջ ապրիլի 13-ին։

◆ Գանձակում մօտիկ ապագայում լոյս է տեսնելու մի օրաթերթ ռուսերէն լեզուով։

◆ Քութայիսում իբր վախճանված բժ. Խէչինօվի մահվան լուրը, որ մենք քաղել էինք վերջերս մի ռուս թերթից, սխալ երևաց։ Բժիշկը կենդանի է։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պ. Արաքսեան. «Ժողովրդական թատրօն». ժողովածու Ա., Թիֆլիս, 1910 թ., գինն է 1 րուբլի։

Ներկայ գրքոյկով «Գուտտենբերգ» գրավաճառանոցը սկիզբն է դնում պիէսների ժողովածուների հրատարակութեան։

Առաջին ժողովածուն կազմել է Պ. Արաքսեան, հաւաքելով մի հատորիկի մէջ հինգ թարգմանված կամ փոխադրված և մի ինքնուրոյն վօդէվիլ։

Դրանք ռուսաց թատրօնական աշխարհում փոքր ի շատէ ծանօթ վօդէվիլներից են, որոնց արժէքը միայն ծիծաղաշարժ լինելու մէջն է։

Արաքսեանի սեփական աշխատութիւնը—«Աւետիս Աղա»—մի փոքրիկ կատակ է պօստային կայարանի կեանքից։ Այդ զաւեշտի մէջ կայ լեզուների խառնուրդ՝ հայերէն, ռուսերէն, թուրքերէն, վրացերէն։ Կարող է աշխուժով խաղացվել։ Պէտք է նկատել, որ թուրքերի լեզուի մէջ կան սխալներ, որոնք մանաւանդ աններելի են թուրք խօսողների բերանում։

Պիէսներ հրատարակելու գաղափարը վատ չէ։ Ամեն տեղից մեծ պահանջ կայ պիէսների, և դերասանները ստիպված են լինում յաճախ արտագրել տալ նրանց, որպէսզի ունենան իրանց տրամադրութեան տակ։

Տիպը խոշոր է, յարմար յուշարարի համար։

Բայց տպագրական սխալներից ազատ չէ հրատարակութիւնը։

Գինը 172 փոքրադիր երեսներից բաղկացած գրքոյկի համար չափազանց բարձր է։

Ա. Ք.

ՆՈՐ ՍՏԱՑՎԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մենք ստացանք հետևեալ նորագոյն հրատարակութիւնները. 1) «Պատմութիւն հայոց՝ արարեալ Կիրակոսի վարդապետի Գանձակեցւոյ», Ղուկասեան մատենադարանի հրատարակած III գիրքը, Թիֆլիս, 1910 թ., էջ 420, գինը 30 կ.։ 2) «Ծովինար», գրոյց Քամալեանց Ս.-ի, Թիֆլիս, 1910 թ., էջ 80, գ. 25 կ.։ 3) «Տղամարդի տիպերը և նրա բժշկութիւնը», պատկերազարդ, Յար. Եսայեանի, Թիֆլիս, 1910 թ., էջ 54, գ. 20 կ.։ 4) «Տեղեկագիր Թիֆլիսի Վանաց սբ. եկեղեցու կրօնա-պատմական թանգարանի Մնայուն յանձնաժողովի 1908 ապր. 5—1910 ապր. 5», Թիֆլիս, 1910 թ., էջ 72. 5) «Տարազ» պատկերազարդ հանդէսի № 3-ը (մարտ), 1910 թ.։

ՄԱՄՈՒԼ

Կ. Պոլսի «Բիւզանդիոն» թերթի մարտի 17-ի և 18-ի համարներում տպված է մի երկար քննադատական յօդուած բժշկապետ Ա. Բաբայեանի «Եկեղեցական առողջապահութիւն» գրքի մասին։ Քննադատն է մի այլ բժշկապետ՝ պրօֆ. Բազիլը, որ իրան յատուկ սրամտութեամբ և կծու նկատողութիւններ է անում։ «Եթէ այս ձեր Շիրակի ախորժակներն են,—ասում է նա դիակիզման հարցի առիթով,—մենք կուլ տալու բնաւ գաղափար չունինք։ Ախուրեանի յատակը կերթանք, սակայն առողջապահական խարոյկը չենք մտներ։ Դեռ մենք 3000 տարիներու հին, անհիմն և աղտոտ աւազաններուն ներքև բեռնաւորեալ գերիներ ենք, ձեզ նման ճապօնական նոր սերունդներուն հետ չենք շփուիր և այսպիսի նոր գաղափարներու սիրահար չենք»։

Ի վերջոյ պրօֆ. Բազիլ յորդորում է ընթերցողներին կարդալ Բաբայեանի գիրքը։

*

Կ. Պոլսի «Հայրենիք» թերթը, խօսելով այն հակառակութեան մասին, որ ցոյց է տալիս Դաշնակցութիւն կուսակցութիւնը Միացեալ Ընկերութեան դէմ, և հերքելով «Ազատամարտ» թերթի առարկութիւնները, ասում է հետևեալը։

Ամեն անգամ, երբ որևէ մի տեղ կատարվում է դաշնակցականների ձեռքով որևէ մի վատ գործ, մի չարագործութիւն, մի պախարակելի վարմունք, կուսակցութեան պաշտօնական մարմինները յայտնում են, թէ անողները գործել են անհատականապէս և իբրև տեղացի և ոչ հաւաքաբար ու իբրև դաշնակցական, ուստի և Դաշնակցութիւնը բնաւ դեր չունի գործի մէջ։

Մեզ շատ ծանօթ տակտիկա և արդարացումն։

«Հայրենիք» մի շարք իրողութիւններ է առաջ բերում, հաստատող՝ թէ ինչ արգելքներ է յարուցանում Դաշնակցութիւնը գաւառներում Միացեալ Ընկերութեան դէմ։ Ի միջի այլոց յիշում է և Մուշի վարժարանի անօրէն Միսաք Խարախանեանի դէմ յարուցված հալածանքի մասին, որովհետև Խարախանեանը չէ համակրում Դաշնակցութեան։

Բայց այս փաստերը գիտենք թէ չպիտի վօրէն «Ազատամարտի» կամաւոր յամառութեան դէմ և ան պիտի շարունակէ իրեն յատուկ պատկերալից ոճովը մեզի դէմ հայհոյել և լուսնոտի վայնասունի մը մէջ պիտի ջանայ ուրանալ իր ու իր կուսակցութեան անարգ ընթացքը Միացեալի հանդէպ։

Եւ իր արդարացումը արդէն առձեռն պատրաստ է և այժմէն գոց գիտենք։ Ահաւասիկ.—Այո, Պ.-ի մէջ, Մուշի մէջ, Չօկ-Մարզուանի մէջ և ուրիշ տեղեր դաշնակցականները հակառակութիւն ցոյց տուած են Միացեալի դէմ, բայց անոնք գործած են անհատապէս և իբրև տեղացի ու ոչ թէ հաւաքաբար և իբրև դաշնակցական, ուստի Դաշնակցութիւնը բնաւ դեր չունի գործին մէջ։ Իսկ «Ազատամարտի» մէջ հրատարակուած գրութիւններն ալ անհատական ստորագրութեամբ և պատասխանատուութեամբ գրուած են և ոչ թէ թերթին կողմէ...

Կը հասկնա՞ք։ Չէք հասկնար. մենք ալ չենք հասկնար, բայց անոնք կը հասկնան։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 12 ապրիլ

B. Lucifer-ը խնդրում է ինձ յայտարարել հետևեալը.

մար. այդ սև օրէրէն մինչև այժմ ալ Վարագայ դպրոցը որբանոց-վարժարանի գոյն ունի։ Ներկայիս մէջ այս դպրոցը 5 տարուան շրջան ունի՝ 2 նախակրթարանական, 2 բարձր-նախակրթարանական և 1 ուսումնարանական, կամ ձեզ աւելի հասկանալի լեզուով ըսենք՝ Վարագայ շրջանաւարտները ձեր միջնակարգ դպրոցներու (օր. Ներսիսեանի) Դ. դասարաններն ընդունուած են՝ զոհելով իրենց աւելի սովորածները ծրագրային տարբերութիւններու պատճառով։ Այս պաշարով դուրս եկող շրջանաւարտները գիւղական ուսուցիչ կը դառնան (վերջին 3 տարուայ 26 շրջանաւարտներէն 18-ը ուսուցիչ են, 4-ը ուսանող միջնակարգ վարժարաններու մէջ—Ներսիսեան՝ Թիֆլիս, Կեդրոնական՝ Պոլիս, Սանասարեան՝ Կարին, Ամերիկեան վարժարան՝ Վան—և 4-ն ալ երկրագործութեամբ և արհեստով կը զբաղին)։ Վարագ 2 տարիէ ի վեր ունի 60 աշակերտ Վասպուրականի զանազան գիւղերէն և քաղաքէն. իւրաքանչիւր աշակերտի վրայ տարեկան ծախս կը լինի մօտ 8 լիրա կամ 70 րուբլի. ուրեմն դպրոցի տարեկան բիւջէն է մօտ 500 լիրա կամ 4500 րուբլի, որմէ տարեկան 4—500 րուբլի Կարապուլեանի կալուածներու կապակադրամէն, 1000 րուբլի Պետերբուրգի եկ. հոգաբարձութեան կողմէ (միայն 2 տարուայ՝ 1908—1909 տարիներու համար), 15 անգլիական լիրա Եգիպտոսի որբախնամի կողմէ, 8 օսմ. լիրա դոք. Գ. Ասլանեանի կողմէ, 15 լիրա զանազան անհատներու կողմէ, 20 լիրայի չափ Թիֆլիսի մէջ ունեցած կալուածներու վարձագինէն, որով ընդամենը 1800 րուբլիի չափ վերիվերոյ հաշուով արտաքին, իսկ մնացած 2500 րուբլիի չափ եկամուտը կը հայթայթէ վանքի ներքին կալուածական եկամուտներէ, իսկ վանքը իր այդ ներքին կալուածական եկամուտները կը հայթայթէ երկրագործութենէ և անասնապահութենէ։

Ուրեմն Վարագ իր ամբողջ եկամուտներով կը կառավարէ որբանոց-վարժարանի մը 60 գիշերօթիկ սաներ և անոնցմէ կը պատրաստէ գիւղական ուսուցիչներ։ Սակայն եթէ մինչև այժմ Վարագ իր այդ ծրագրով կրցած է գիւղերուն ուսուցիչ տալ, պարզ է, որ այսուհետև ալ չպիտի կրնայ տալ, որովհետև որքան ալ դանդաղ ընթանայ սահմանադրական Թիւրքիայի էվօլիւցիան, այնուամենայնիւ կրթական գործը շատով աւելի կանոնաւոր կերպարանք պիտի ստանայ, քան այժմ, և գիւղական դպրոցները կարիք պիտի զգան համեմատաբար աւելի պատրաստուած ուսուցիչներու։ Իսկ ներկայ Վարագն իր ունեցած միջոցներով չի կարող այդ ընել, եթէ նկատի ունենանք հետևեալ կէտերը. Պետերբուրգի դրամը, եղած յայտարարութեան համաձայն, այլևս չկայ (բիւջէի մօտ 25%), իսկ վանքի ներքին՝ երկրագործական-անասնապահական եկամուտները հետզհետէ պիտի նուազին, որովհետև գործաւորի արժէքը այսուհետև պէտք է որ բարձրանայ (անցեալ տարի 15% եղած է տարբերութիւն, իսկ այս տարի գուցէ 20%-ի հասնի). իսկ միւս կողմէ լսենք խաղաղ աշխատանքի շրջանի մէջ թևակոխող Թիւրքահայ կեանքի՝ Վասպուրականի գիւղական կեանքի՝ անողոք պահանջներէն բղխող ձայնը, որ կաղաղակէ, թէ «հայակեդրոն և գիւղաշատ Վասպուրականը այժմ ամեն բանէ աւելի անհրաժեշտ պէտք ունի գոնէ մէկ գիւղատնտեսական դպրոցի, օրինակելի ագարակի մը՝ գիւղական ինտելիգենցիա, գիւղատնտեսական գործնական աշխատանքի և ընդունակ ոյժեր առաջացնելու համար, որու ամենայարմար վայրը ներկայացնողը Վարագայ վանքն է առ այժմ։ Այո, Վանայ հասարակական-տնտեսական կեանքի յեղաշրջումը բազմաթիւ պահանջներ ունի, իսկ ատոր ամենակարևոր կողմերէն մէկն ևս գիւղատնտեսական գործունէութիւնն է գերազանցապէս գիւղատնտեսական արդիւնաբերութեան միջավայր ներկայացնող Վանում։ Մենք իհարկէ առ այժմ հեռու ենք լայն մտքով վերցուած՝ գիւղատնտեսական դպրոց մը ունենալու գաղափարէն. այդ ապագայի գործ է. բայց անհրաժեշտ պէտք ունինք այնպիսի գիւղատնտեսական դպրոց-ագարակի մը, որ հնարաւորութիւն ունենայ յեղաշրջում մտցնելու գիւղատնտեսութեան աւանդական ամուլ մեթօդի մէջ։ Մասնաւորապէս երկրագործութեան, անասնապահութեան, կաթնատնտեսութեան, շերամաբուծութեան, մեղուապահութեան, հաւաբուծութեան, անտառագործութեան մշակման այնքան լքումի մատնուած վիճակը կարօտ է անմիջական օգնութեան։ Իսկ Վարագ ինչ չափով յարմարութիւն կը ներկայացնէ գիւղատնտեսական դպրոց-ագարակի համար։ Մեր ունեցած տեղեկութիւններով Վարագն է Վանի նահանգի այն միակ կեդրոնական վայրը, որ ըստ ամենայնի իր բոլոր առաւելութիւններով և թերութիւններով յարմարագոյնն է։ Հարևանցի կերպով թուենք այդ յարմարութիւնները. նախաձեռնութեան համար ունի արդէն պատրաստի դրամագլուխ մը (որով այժմ իր դպրոցը կը կառավարէ). ունի ընդարձակ վարելահողեր վանքի մէջ, ինչպէս նաև ուրիշ գիւղերու մէջ. ունի 2000-ի չափ ոչխարի սնունդ մատակարարող ընտիր ամառնային արօտատեղիներ. ունի առատ ջուր, բարեխառն կլիմայ, գիւղատնտեսութեան վերոյիշեալ ճիւղերու համար յարմարութիւններ, որոնք փորձերով հաստատուած են. իսկ ասոնք այնպիսի առաւելութիւններ են, որոնցմէ շատ շատերը չունին Վանայ միւս համայնական հաստատութիւնները։ Ո՞վ գիտէ, ի հարկէ մենք գիւղատնտես չենք, որ մեր կարծիքը անվիճելի համարուի, կամ թէ չէ, ո՞վ գիտէ, մենք, 3—4 տարիէ ի վեր Վարագայ մէջ աշխատող և սիրահար Վարագայ զարգացման, գուցէ չափազանցութեան մէջ կիյնանք Վարագայ առաւելութիւնները որոշելու համար. ո՞վ գիտէ, գուցէ լինին մարդիկ, որոնք գաղտնի կամ յայտնի ըսեն, թէ ուրիշ վանք մը Վարագէն աւելի յարմար է. ես այդ և նման դեռ ուրիշ շատ մը ենթադրութիւններու հանդէպ միայն մի միջոց կարող եմ ցոյց տալ, այն է թէ՝ մասնագէտ գիւղատնտեսի մը յանձնել հարցին վճռական պատասխան տալու համար. չենք կարծեր, որ այդ ժամանակ ոևէ առարկութեան տեղ մնայ։

Ահա կարծեմ բաւական պարզուեցաւ ձեզ համար, թէ ո՞ւր պիտի երթան և ինչ նպատակի պիտի ծառայեն ձեր կոպէկները՝ նուիրուած Վարագայ յօբելեանին։ Ուրեմն Վարագ հայ հասարակութենէն իր յիսնամեայ կուլտուրական գործունէութեան գնահատութիւն պահանջելէ յետոյ՝ կառաջարկէ ձեզ նոր կազդուրուած ոյժերով իր ծառայութիւնը, կրկին հասարակական կեանքի բարելաւման համար։ Վստահ եղէք, որ «Ժողովուրդով և ժողովուրդի համար» նշանաբանին մինչև այժմ հաւատարիմ մնացող Վարագը այսուհետև ալ աւելի գիտակցաբար պիտի վերաբերուի դէպ այդ գեղեցիկ դէվիզը, դէպ իր կոչումը։ Վստահ եղէք, որ մինչև այժմ ինչ որ չկրցան ընել յանուն Թիւրքահայ գաղթականաց տրուած ձեր հազարաւոր րուբլիները, պիտի ընեն յանուն Վարագայ տրուելիք ձեր կոպէկները։ Թիւրքական սահմանադրութիւնը չի կարող երկար տարիներէ ի վեր քայքայման մատնուած երկրի մը ժողովուրդի տնտեսական վիճակը հրաշքով մը բարեփոխել և գուցէ դեռ երկար ժամանակ դուք տեսնէք թիւրքահայ թափառական պանդուխտներ ձեր երկրի մէջ, ձեր փէշերէն կախ, եթէ ձեռնհասները անտարբեր մնան, եթէ անոնք լուրջ միջոցներու չդիմեն արդէն անգամ մը օտարութեան ճանապարհին ծանօթացած թիւրքահայ գիւղացին իր հողի հետ կապելու համար։ Այժմէական միակ պահանջն այս տնաքանդ պայմաններու մէջ՝ թիւրքահայը իր հողի հետ կապելն է։

Մեր այս համառօտ տեսութենէն յետոյ, մենք կուզէինք նաև Պետերբուրգի եկ. հոգաբարձութեան ուշադրութիւնն ևս հրաւիրել Վարագայ գիւղատնտեսական դպրոցի վրայ։ Ինչպէս կը լսենք, յիշեալ պատ. խորհուրդը մտադիր է իր հաստ ու կտոր նպաստները ի մի հաւաքել և Թիւրքահայաստանի մէջ հիմնել միջնակարգ վարժարան մը։ Արդեօք Թիւրքահայաստանի ամենահայաշատ նահանգի՝ Վանայ գիւղատնտեսական դպրոցի այս հարցն ևս չէ՞ կարող մտնել հոգաբարձութեան խորհրդածութեան սահմանի մէջ...

Ա. Դ.

Վարագ (Վան), 31 մարտ

[illegible]

Մոսկվա, 4 ապրիլ

[illegible]

Թիֆլիս, 13 ապրիլ

[illegible]

ԲՈՂՈՔՈՒՄ ԵՄ

[illegible]

ՏԽՈՒՐ ՓԱՍՏԵՐ

(Նամակ խմբագրութեան)

[illegible] վայել դարձուածքների՝ խնդիրը շօշափել այլ ձևով, ապացուցելու համար որ այդպիսի բողոք-ժողովները ոչ մի արժէք չունեն մեր կառավարութեան համար, ապա ուրեմն միանգամայն աւելորդ են և ի հարկէն վնասակար։ Եւ այսքան։

Սակայն ոչ, մեր բանաստեղծը շատ է ոգևորվել ու Թոյլ տուել իրան, մինչև իսկ հեգնական ոճով, մի շարք անտեղի, մաքեր որոճալ։

Բայց ինչ կը պատասխանէ մեզ Յովհ. Թումանեանը, երբ իրան հարցնենք, թէ ինչ զգաց ինքը, երբ կարդալու պատիւն ունեցաւ «Սուրհանդակի» № 91-ի առաջնորդողը, որ վճիռներ տուեց ու գուշակութիւններ արեց, թէ «էժանագին ժողովրդականութիւն ձեռք բերելու համար, չը բաւականանալով մինչև այժմ իրանց (իմա՝ ժողով կազմող- [illegible]

Այսպիսի գոհարներից յետոյ ցանկալի էր Յովհ. Թումանեանին լսել և շարունակութիւնը յիշեալ առաջնորդողի, որի առիթը ինքն է տուել։

Գ. Վ.

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

13 ապրիլի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ալեքսանդր II կայսրի մահարձանի կառուցման յանձնաժողովը որոշեց 1911 Թ. մարտի 26-ին նշանակել նոր մրցութիւն՝ Թոյլ տալով մասնակցել նաև օտարահպատակներին։

Զինւորական մինիստրութեան կողմից Կովկասի շրջանի զինւորա-նահանգական խորհրդում ներկայացուցիչ Վրժէշցը նշանակվում է նոյն պաշտօնով Օդեսսայի շըրջանում։

ՄՕՍԿՎԱ։ Բացվեց բարձր էլեքտրօ-տեխնիկական դասընթացքներ կազմակերպող ընկերութիւն։

Դվօրեանսկայա փողոցում հրդեհը հանգցնելու ժամանակ հրդեհաշէջներից մի քանիսը և նրանց պետը ընկան կրակի մէջ և ստացան լուրջ ջարդուածքներ։

ՀԷԼՍԻՆԳՖՕՐՍ։ Սենատին մի խնդրագիր ներկայացվեց, որով խնդրվում է փող յատկացնել Պարիզում կայանալիք ցուցահանդէսում յատուկ ֆինլանդական բաժին հաստատելու համար։

ԲԱԳՈՒ։ Մի անյայտ մարդ ատրճանակով վիրաւորեց խուզարկու ոստիկան Սարգըսեանին և փախաւ, կրակելով հետապընդող գործակալների և ոստիկանների վրա, բայց վիրաւորվեց և կալանաւորվեց։ Հրացանաձգութեան ժամանակ վիրաւորվեց մի ոստիկան։

Երկու բանտարկեալներ ճանապարհին փորձեցին փախչել։ Քաղաքապահը կրակեց և վիրաւորեց նրանցից մէկին։ Երկուսն էլ կալանաւորվեցին։ Վիրաւորվեց պատահմամբ մի վրացի կին։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՅՏՆՈՒՄ Է

—

Գաւառական թղթակիցներին.—Մեր գաւ. Թղթակիցներից շատերն իրանց յօդուածներն ու Թղթակցութիւններն ուղարկում են ոչ Թէ բանդերօլով, այլ ծրարի մէջ, որի մի կողմը բաց Թողնելով կարծում են, Թէ կարելի է բանդերօլի գինը վճարել։ Այդպիսի պարագաներում, Թիֆլիսի պօստը այդպիսի ծրարները համարելով փակ՝ մեզանից ստանում է տուգանք՝ 14—28 կ. իւրաքանչիւր նամակի համար։ Ուստի խնդրում ենք մեր Թղթակիցներին՝ իրանց յօդուածներն այլ ևս չուղարկել այդ ձևով, այլ բանդերօլով։ Հակառակ դէպքում մենք ստիպված կը լինենք չընդունել այդպիսի ծրարները։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ւ

Բ Ժ Ի Շ Կ

Խ. Բ. ՄԵԼԻՔ-ԷՅՆԱԹԵԱՆ

Մասնագէտ սիֆիլիս, վեներական, միզասեռական և կաշուի հիւանդութիւնների։ Հիւանդների ընդունելութիւնը՝ առաւօտ. ժամը 9-ից մինչև 10-ը, երեկոյեան ժամը 5-ից մինչև 7-ը։

Կուէնիեվսկայա փ., № 6, «Վէտցէլ» հիւրանոցի մօտ։ (ե. հ. շ.) 955. 100—82

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԱԳԵՆՏ

Տեղական եւ օտար քաղաքների լրագիրների ու ամսագիրների համար։

Մ. Ա. ԳԱԺՕՆԻԱ

Ընդունվում են ձեռնտու պայմաններով ամեն տեսակ յայտարարութիւններ՝ ինչպէս տեղական, նոյնպէս եւ օտար քաղաքների լրագիրների ու ամսագիրների համար։ Իմ ծառայութիւնից օգտվել ցանկացողներին խնդրում եմ դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Великокняжеская, № 40. Տէլէֆօն № 216.

(ե. հ. շ) 339. 15—8

ՔԱՄԱԼԵԱՆՑ Ս.-ի

Նոր լոյս տեսած գրքերը.

ԾՈՎԻՆԱՐ, գ. տպ. բարեփոխած, 25 կ.։ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԵՒ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՑ մասին զրոյց, 30 կ.։ ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆԸ ա. բաժանմունքում, ուսուցիչների, ծնողների համար, 40 կ.։ Հասցէ՝ Միքայէլեան փ. № 82.

(հ. կ.) 400. 5—3

Պետերբուրգի Երաժշտական Կուրսերում (Курсы Композиц) ուսած, ուսուցիչ

Ռ. ՄԱՆԱՍԵԱՆԸ

ամառ միալով Երևանում տալիս է

—• ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ •—

(տեօրիա և սոլֆէջիօ), ցանկացողի հետ նաև հայկական։

Պատրաստում է խմբապետներ, որոնք փորձնականապէս կը վարժվեն կառավարելով բազմաձայն երգեցիկ խումբ։ Պայմանների մասին դիմել՝ Эривань, Кондъ, Мамринская, 25. Р. Манасяну.

(հ.) 385. 3—1

ԿԱՆԴԻՏԵՐՍԿԱՅԱ ԽԱՆԴԱՆԵԱՆՑ

Армянскій базаръ № 8.

Անցէք Միջի դուք փողոցով
Խանդանեանցի մօտ մտէք,
Թարմ ու համեղ պասկաներով
Սեղաններդ զարդարէք։
Եթէ լսէք իմ խորհուրդը
50% միշտ կօգտվէք,
30—40 կոպէկ փողը
Կաթնէ պասկա դուք կառնէք։
Շատ մարդիկ էլ տանն են Թխում,
Սխալվում են չարաչար,
Մէկն երկուս են նստացնում,
Զեն էլ ստանում համ խապառ։
Ամեն տեսակ շաքարէ ձու
Մենք պատրաստի շատ ունենք.
Եթէ մտնես մեր խանութ դու,
50 տոկոս կը զիջենք։

(հ. կ.) 435. 2—1

Ապրիլի վերջին լոյս կը տեսնի

„ԳԱՐՈՒՆ“

Գրական-գեղարուեստական ալմանախ

Ա. գիրքը։

1) Հայրը . . Ա. Ահարոնեան
2) Որդին . . Վ. Սիրունի
3) Ալւընակ քարը . Յ. Քուփէճեան
4) Երազիս տեսայ . Ա. Իսահակեան
5) Օմար Խայամի վէճը Աստուծոյ հետ . »
6) Արևելքի մրմունջներ Ս. Բագէն
7) Արևնոտ հովիտը Սուրէն
8) Ես այն եմ սիրում Յ. Յակոբեան
9) Կամուրջ . . Մ. Պետրոսեան
10) Բանուորուհին . Շ. Կուրղինեան
11) Յիշողութիւն . Ա. Տիգրանեան
12) Ժամբուն վրայ . Լ. Շանթ
13) Սև երգեր . Հ. Նազարեան
14) Զուլթակ և սրինգ Դ. Դեմիրճեան
15) Մարդկային . Մ. Պարսամեան
16) Ծովափին . Վ. Փափազեան
17) Կարմիր օրերից Ալ. Ծատուրեան
18) Քրքիջ . . »
19) Ալիք . . »
20) Երազներ էին . »
21) «Երփուրտի ծրագիրը» Կ. Միքայէլեան
22) «Ոսկէ Հէքիաթ»-ից Վ. Տէրեան
23) Վերադարձ . »
24) Մոռացված ուղի »
25) Նահանջ . Կ. Միքայէլեան

Գինն է 1 րուբ.

Պատուէրները կարելի է ուղարկել հետևեալ հասցէով. МОСКВА, Большая Дмитровка, № 9, кв. 50. Г. С. МИКАЭЛЯНУ.

432. 1—1

ԳԼԻՍՏՕՖ

ՎԷՑ-ԴՐԱՆԱՆՈՑ ՍԵՂՄՎԱԾ ԱԾՈՒԽ ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԲՈՒՐՎԱՌՆԵՐԻ համար, նոյնպէս և ՈՒԹՕՆԵՐԻ, ՄԻՍ ՏԱՊԱԿԵԼՈՒ, ԻՆՔՆԱԵՌՆԵՐ ՏԱՔԱՑՆԵԼՈՒ համար և այլն։ Վաճառվում է К. К. Бобылевъ-ի մօտ, Ալէքսանդրեան այգու դիմաց։

Փաթեթը (60 հատ) 50 կոպէկ։

(ա. օ) 428. 3—2

10 րուբ. ամենօրեայ աշխատանք իւրաքանչիւրի համար։ Պահանջեցէք ձրի մանրամասնութիւնները այս հասցէով. EISNER et Co., Haag (Голландія). № 82.

(13,15,18) (М. 131452) 424. 3—2

Յ. Դաղբաշեանի

Լիակատար հայ-ռուս. բառարան։ Բաժանորդագինը 4 ր. և 5 ր.։ Շուտով լոյս կը տեսնէ Երրորդ պրակը։ Լիակատար ռուս-հայ բառարան, գինը 8 ր., կազմով 9 ր.։ Գրպանի ռուս-հայ բառ. բաժանորդագինը 2 ր. 50 կ.։ Ռուսերէնի ինքնուսոյց. գինը 25 կ., կազմով 40 կ.։

Գումարով առնողներին զգալի զեղչ, չքաւորներին զիջում։ Դիմել միմիայն ինձ. А. Дагбашяну. Тифлисъ, Классическая 8, որովհետև զողերի ծախած օրինակները Թերի են։ Երբեք չը դիմել «Գուտտենբերգ», «Կենտրոնական», Եղբ. Թառայեանների, Ն. Սունդուկեանի, Ս. Դ. Յարութիւնեանի (Բագու), Մկ. Վահրամեանի և Եղբ. Ստեփանեանների (Ալէքսանդրօպօլ) գրախանութներին։

(հ. կ.) 414. 3—2

Լ. Լեալեի լաբօրատօրիայի Օրլեան քաղաքում (Ֆրանսիա)

ԵՕԴԻՐԻՆ ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԴԵՇԱՆԻ

(Iodhyrine du d-r Deschamp)

ՇԱՏ ԸՆԴՈՒՆՎԱԾ ՄԻՋՈՑ

Զ Ա Ղ Ա Ն Ա Լ Ո Ւ Դ Է Մ

որ խորհուրդ են տալիս բժիշկները, փաստօր հեռանքներով։ Բժշկապետ Դէշանի Եօդիրինը նշանաւոր միջոց է համարվում չաղութեան դէմ. Նրա աջող ներգործութիւնը նկատվում է հէնց բժշկութեան սկզբում։

Բժշկապետ Դէշանի Եօդիրինը բոլորովին անվնաս է օրգանիզմի համար։

Հեռացնում է չաղութիւնը ատտիճանաբար շատ կարճ ժամանակամիջոցում։

Երկրիկի գինը, որ պարունակում է 60 դեղհատներ, արժէ 4 ր. 25 կոպ.։

Ծախվում է բոլոր դեղատներում և դեղատնային խանութներում։

Ընդհանուր ներկայացուցչութիւնը Ռուսաստանում

Торговый Домъ ЛЮКСЕНБУРГЪ и К-о, Варшава, Журавья, 40.

(6.16,27.մ.7,17) (В. 25331) 370. 5—2

Թիֆլիսի Նաւթարդիւնաբերական Ընկերութեան

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով պատիւ ունի հրաւիրելու պ. պ. բաժնետէրերին

ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ,

որ կայանալու է ներկայ 1910 Թւի ապրիլի 29-ին, հինգշաբթի օրը, երեկոյեան ժամը 7-ին, Ընկերութեան գրասենեակում, Սօլօլակսկայա փող., տուն Արաֆելովի, № 9.

ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ

1) Անցեալ 1909 Թւի հաշւի և հաշւեկշռի քննութիւնն ու վաւերացումը, վարչութեան և վերաստուգող յանձնաժողովի զեկուցումների հետ, նոյնպէս ծախսերի նախահաշւի և Ընկերութեան գործունէութեան ծրագրի քննութիւնը 1910 Թւի համար։

2) Վարչութեան մէկ բացակայ և մէկ ըստ հերթի դուրս եկող անդամների ընտրութիւնները (§ 9)։

3) Վերաստուգող յանձնաժողովի երեք անդամի և երեք փոխանդամի ընտրութիւնը (§ 21)։

Եթէ ժողովը սահմանված ձայների քանակութեան բացակայութեան պատճառով չը կայանայ, երկրորդ անգամ նշանակվում է նոյն տեղը. մայիսի 2-ին, կիրակի օրը, առաւօտեան ժամը 11-ին, որը կը համարվի կայացած, ի նկատի չառնելով ձայների քանակութիւնը (§ 29)։

Տպագրված հաշիւը և բաժնետէրերի ցուցակը կարելի է ստանալ Ընկերութեան գրասենեակում։

(15,23,28) 430. 3—1

(П. 43217) 431. 1—1

Կովկասի Հայոց Հրատարակչական Ընկերութիւնը

ՆՊԱՏԱԿ ունի հրատարակել հայերէն ինքնուրոյն և Թարգմանական ամեն տեսակ գրքեր, քարտէզներ, պատկերներ և այլ տպագրական գործեր և տարածել Թէ սեփական և Թէ ուրիշների հրատարակութիւնները։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ՝ դիմելով Ընկերութեանս նպատակների իրագործմանը, աջակցութեան է հրաւիրում այն անձանց, որոնք ըմբռնում են հայերէն լաւ գրքի անհագին կարևորութիւնը մեր ժողովրդի և երկրի լուսաւորութեան համար, և յոյս ունի որ այդ անձինք յանձն կառնեն լինել Ընկերութեանս աշխատակից անդամ գաւառներում Թէ ուրիշներին անդամագրելու և Թէ մեր հրատարակութիւնները տարածելու համար։

Տարեկան անդամավճարն է 3 ր., մշտականը 75 ր.։ Անդամները ստանում են ձրիաբար 3 րուբլու արժողութեամբ գրքեր Ընկերութեան հրատարակութիւններից։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎԻՑ Թարգմանութեան պատուէրներ ստանալ ցանկացողները բարեհաճեն ներկայացնել իբրև նմուշ մի քանի երես իրանց որևէ Թարգմանութիւնից բնագրի հետ միասին և յայտնել Թէ ինչ լեզուներից և գլխաւորապէս ինչ բովանդակութեամբ գրուածքներ յանձն են առնում Թարգմանել։ Եւրօպական տարածված լեզուներով, ինչպէս և վրացերէն, պարսկերէն և Թուրքերէն գրված աշխատութիւնները պիտի Թարգմանվեն բնագրերից։—Ձեռագրերը գրված պիտի լինեն պարզ, դիւրըմբռնելի։

Թէ ինքնուրոյն և Թէ Թարգմանական բոլոր աշխատութիւնները,—լինեն նրանք ինքնաբերաբար կատարված Թէ Մասնաժողովի պատուէրով, նախապէս ենթարկվելու են Մասնաժողովի քննութեանը և միայն նրա կողմից հաւանութիւն գտնելուց յետոյ կը յանձնվեն տպագրութեան։

Ընկերութեան կանոնադրութիւնը ուղարկվում է ձրի։ Դիմել՝ Тифлисъ. Кавказское Армянское Издательское Общество. (կ. հ.) 419. 3—2

500 րուբլի պարգև

կը ստանայ իւրաքանչիւրը, ով կապացուցէ, որ ստորև յիշված 25 ՀԱՏ ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԺ, ԱՐԺԷՔ., ՕԳՏԱԿԷՏ և ԱՌԱՆՁԻՆ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԸ չարժեն նրանց համար նշանակված առասպելական էժան գինը, այսինքն՝

20 ՌՈՒԲ. ՓՈԽ. ՄԻԱՅՆ 5 Ր. 90 Կ.

ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ԵՒ ԿԸ ՀԱՄՈԶՎԷՔ!

1) Էլեգանտ, ամուր, գրպանի ժամաց. տղամ. համար, կամ կանանց ժամաց., բաց, անգլ. սև պողպատից, բարձր տեսակի.գեղ. օկսիդացրած, շատ տափակ ձևի, խիստ ուղղված ընթացքով։
2) Ամերիկ. նոր ոսկուց շղթայ տղամ. կամ կան. համար։
3—8) 6 հատ զանազ. տես. բրէլօկներ արծաթից, գեղեցիկ շինուածք։
9) ՆՈՐՈՅԹ! Տնային պատենտ. տպարան՝ 200-ից աւելի տառերից, Թւանշ. և կէտադր. նշան. բաղկացած, որով կարելի է տպել ամեն տես. այցետոմս., բլանկներ. ծրարներ և այլն։
10) ՈՒՆԵԼԻՔ՝ ՏԱՌԵՐԻ ՀԱՄԱՐ։
11 ՏՊԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ։
12 ՏՊԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄՈՒՐԻ ՀԱՄԱՐ ՄԵՏԱԿԱՆ ԲԱՐՁ։
13) Կաշեայ պօրտմօնէ փողի համար 6 բաժ., արտաս. ամուր կաշուց, առանձ. բաժ. ոսկէ դրամն. համար, մեխանիկ. փականով՝ պարունակելով իր մէջ կնիքի համար գաղտնի տեղ։
14) Կաուչուկէ կնիք պատուիրողի անուն-ազգանունով։
15) ՄԻ ԱՐՈՒԱԿ ԹԱՆԱՔ ԿՆԻՔԻ ՀԱՄԱՐ։
16) ԳՐՊԱՆԻ ԱՒՏՕՄԱՏ ՍԻՆԵՄԱՏՕԳՐԱՖ-ԲՐԷԼՕԿ կանացի հետաքրքր. 2 նկարով։
17—25) ԱՐԺԷՔ. և ՕԳՏ. ԸՆԾԱՅ. զարնիտուր, որ պարունակում է (տես նկարը)—ա) տղամ. մատանի «Դուբլէ», շքեղ շինուածք, պարզ. ձևի, կեղծ քարով, բ) նոյն տեսակ կանացի մատանի, գ) նոյն տեսակ բրօշ կեղծ քարերով և գ—Թ) կանացի գլխի արդուզարդ բաղկացած փղոսկրեայ 6 սանրերից, ֆանտաստիկ շինուածք։ Այդ բոլոր ապրանքներն ունենալով առաջին ձեռքից՝ մենք հնաւոր. ունենք բաց Թողնելու Թէ էժան և Թէ լաւ միւսներից, և ի նկատի ունենալով խոշոր սպառումը՝ մենք նշանակել ենք անհամեմատ էժան գին—ՄԻԱՅՆ 5 ր. 90 կ.։ Տղամ. կամ կան. փակ ժամաց. 24 յաւելուածներով 6 ր. 90 կ.։ Ուղարկում ենք պատուէրը ստացած օրն եեթ, վերադիր վճ. և առանց կանխավճ.։ Ժամաց. լաւ ընթացքի համար ուղարկ. ենք երաշխաւոր. 6 տարով։ Ճանապարհածախսը 50 կ., Միջին-Ասիա և Սիբիր—90 կ.։

Պահանջները խնդրում ենք հասցէագրել. Экспортному Дому А. ВУЗЕЕРЪ, Варшава, Порожняя 14—69.

Յ. Գ.—Ռիսկ հարկաւոր չէ, որովհետև չը հաւանած դէպքում փողը վերադարձնում ենք։

Թղթակցութիւնները ռուսերէն լեզուով։

(մ. 5, 20, ապ. 3. 15) (В. 4341) 48. 7—7

200,000 ՌՈՒԲ. Գ Լ Խ Ա Ւ Ո Ր Տ Ա Ր Ա Ծ Գ Ո Ւ Մ Ա Ր Ը

Մասնակցեցէք Պետական խաղարկու տոմսերի Աղնւական. III փոխառ. տիրաժին, որ տեղի կունենայ առաջիկայ մայիսի 1-ին ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱՆԿՈՒՄ։ Դուք հնարաւորութիւն ունէք փորձելու ձեր բաղդը՝ շատանց խոշոր ծախքերի։ Ուղարկէք շուտով ԸՆԴԱՄԵՆԸ 2 ՌՈՒԲԼԻ և դուք իրաւունք կը ստանաք մասնակցելու Պետական խաղարկու տոմսերի III փոխառ. տարած գումարի $^1/_{50}$ մասին։ Ծախսված փողը աննշան է, հետևաբար ամեն մէկը պէտք է օգտվէ այդ հազւագիւտ-ձեռնտու դէպքից։ Ձեր վճարը ստանալուն պէս կուղարկվի ձեզ պատշաճ վկայագիր, որի վրա նշանակված կը լինեն տոմսի և սէրիայի համարները։ Պատուէրները հասցէագրէք՝ КОНТОРЪ Ш. ФРЕНЗЕЛЬ, ВАРШАВА, ПАНСКАЯ 26. Հեռագրի հասցէն՝ ВАРШАВА, ФРЕНЗБАНКЪ.

Վճարը $^1/_{25}$ մասի համար 4 ր., $^1/_{20}$-ինը—5 ր., $^1/_{10}$-ինը—10 ր.։ Բոլոր խաղացված տոմսերի ցուցակը կը տպվի Թէ «Մշակի» և Թէ մայրաքաղաքի և գաւառական այլ լրագիրներում։

(1,6,11,16,22) (В.25089) 358. 5—4

ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

CASCARA MIDY

Ֆրանսիական ժողովրդական միջոց

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՓՈՐԿԱՊՈՒԹԵԱՆ դէմ։

Ընդունելութեան չափը. 2 ԴԵՂԱՀԱՏ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ, ՊԱՌԿԵԼՈՒՑ ԱՌԱՋ։

Cascara Midy-ն (Կասկարա Միդի) չէ առաջացնում որովայնի մէջ ցաւեր, ոչ էլ հեռց և փորլուծութիւն։ Դեղավաճառանոց MIDY, 140, faubourg St. Honoré, Парижъ. Ռուսաստանի գլխաւոր դեղավաճառանոցներում։

(6, 16, 26) (М. 305088) 1050. 0—20

Типографія „Экономія" Большая Ванкская № 3.